

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

PANTEION UNIVERSITY OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES

ΣΧΟΛΗ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ, ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ, ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ»

Η ειδική σχέση της Γαλλίας με το Λίβανο και οι μελλοντικές προοπτικές
The special relationship of France with Lebanon and future perspectives

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Παναγιώτης Κατσούλης

Αθήνα, 2022

(ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ)

Τριμελής Επιτροπή

Ειρήνη Χειλά, Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Πειραιά (Επιβλέπουσα)

Κωνσταντίνος Υφαντής, Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου

Κωνσταντίνος Λάβδας, Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου

Copyright © Παναγιώτης Κατσούλης, 2022

All rights reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας διπλωματικής εργασίας εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της διπλωματικής εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Πάντειον Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών δεν δηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέα.

(ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ)

Ευχαριστίες

Ευχαριστώ θερμά την καθηγήτρια κ. Χειλά Ειρήνη για τις συμβουλές και την καθοδήγησή της, η συμβολή των οποίων ήταν καθοριστική για τη σύνταξη της διπλωματικής εργασίας.

(ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ)

Περιεχόμενα

Περίληψη	9
Εισαγωγή	13
Κεφάλαιο πρώτο: Ιστορικά Στοιχεία	17
1.1 Το Εσωτερικό Περιβάλλον και η Ιστορική Εξέλιξη του Λιβάνου	17
1.2 Από την Εντολή της Κοινωνίας των Εθνών έως Σήμερα	21
1.3 Η Χεζμπολάχ και ο ρόλος της	27
Κεφάλαιο δεύτερο: Οι Επιδράσεις της Γαλλίας στη Ζωή του Λιβάνου	31
2.1 Το Αποτύπωμα της Γαλλικής Εποπτείας στο Λίβανο	31
2.2 Ο Ρόλος των Γάλλων Ηγετών στη Διαμόρφωση της σχέσης	34
Κεφάλαιο τρίτο: Η Ειδική Σχέση Γαλλίας – Λιβάνου	43
3.1 Η Παρούσα Κατάσταση στο Λίβανο	43
3.2 Οι Θέσεις της Γαλλίας για την Αν. Μεσόγειο και τη Μ. Ανατολή	48
3.3 Οι Μελλοντικές Προοπτικές της Ειδικής Σχέσης Γαλλίας – Λιβάνου	52
Συμπεράσματα	55
Επίμετρο	59

Πηγές – Βιβλιογραφία	61
Παραρτήματα	65
«Α» Η Ρητή «Γαλλική Εντολή» της Κοινωνίας των Εθνών	65
«Β» Η Συμφωνία του Ταϊφ	71
«Γ» Σχεδιαγράμματα – Χάρτες	83

Γραφήματα – Εικόνες

Εικόνα 1. Η Πληθυσμιακή κατανομή των θρησκευτικών ομάδων του Λιβάνου	83
Εικόνα 2. Η εδαφική κατανομή των θρησκευτικών ομάδων του Λιβάνου	83
Εικόνα 3. Η Αιγυπτιακή περίοδος στο Λίβανο	84
Εικόνα 4. Η Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία	84
Εικόνα 5. Η σημαία του Μεγάλου Λιβάνου	84
Εικόνα 6. Ο χάρτης του Μεγάλου Λιβάνου	85
Εικόνα 7. Το οπλοστάσιο της Χεζμπολάχ	85

Περίληψη

Μετά τη λήξη του Α' Παγκοσμίου Πολέμου, οι νικήτριες δυνάμεις προχώρησαν σε μία, κατά κάποιο τρόπο προσυμφωνημένη, ενέργεια για τη διανομή των εδαφών της πρώην Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Σε αυτό το πλαίσιο η Γαλλία έλαβε ρητή εντολή από την Κοινωνία των Εθνών για το Λίβανο και τη Συρία.

Η απόφαση αυτή δεν προκάλεσε καμία έκπληξη, αλλά στην ουσία αποτελούσε μια λογική εξέλιξη της ιστορίας, αφού μεταξύ της Γαλλίας και των χριστιανών της περιοχής του Λεβάντε είχε αναπτυχθεί μία ιδιαίτερη σχέση πατρωνίας και προστασίας, από τα μέσα του 13ου αιώνα ακόμα.

Στο πέρασμα των χρόνων αυτή η ειδική σχέση μεταξύ της Γαλλίας και κυρίως του Λιβάνου πέρασε διάφορες κρίσιμες και δύσκολες καταστάσεις, με το πολύπλοκο εσωτερικό περιβάλλον του Λιβάνου τόσο σε πολιτικό, όσο και θρησκευτικό επίπεδο να διαμορφώνει συχνά τη μορφή της σχέσης. Η ετερόκλητη αυτή σχέση της «δυνατής» Γαλλίας και του «αδύναμου» Λιβάνου, έχει πάρει σήμερα μία πιο σκληρή μορφή, στηριζόμενη κυρίως στα εκατέρωθεν συμφέροντα, παραμερίζοντας τους συναισθηματικούς και πολιτιστικούς δεσμούς.

Η μέθοδος που ακολουθήθηκε για τη μελέτη της ειδικής σχέσης μεταξύ της Γαλλίας και του Λιβάνου στηρίχθηκε στη θεωρία του νεορεαλισμού του Κένεθ Βαλτζ και ειδικότερα σε αυτή του προτύπου των τριών επιπέδων.¹

Η θεωρία του επικεντρώνεται κυρίως στην ανάλυση τριών επιπέδων, στο ατομικό και στη φύση του ανθρώπου, στο κράτος και τις δομές του και στο διεθνές σύστημα και το περιβάλλον του.² Επίσης θεωρεί ότι τα κράτη λειτουργούν ως ενιαίοι φορείς και με παρόμοιο τρόπο.

Αρχικά στο ατομικό επίπεδο και στην ερμηνεία της φύσης του ανθρώπου μπορεί να βρεθούν κάποια αίτια πολέμου, όπου τα άτομα και οι κοινωνικές ομάδες όπου ανήκουν, έχοντας συγκεκριμένες πεποιθήσεις και εφαρμόζοντας διαφορετικές πρακτικές, αποτελούν τις πρώτες δράσεις εξωτερικής πολιτικής.

---

¹ Wæver O. (2009) *Waltz's Theory of Theory*. International Relations, (σελ. 201 – 222).

² Deudney D. (2011) *Anarchy and violence interdependence*, (σελ. 17 – 34). London: Routledge.

Το δεύτερο επίπεδο αναφέρεται στην εσωτερική δομή των κρατών, όπου καθοριστικό ρόλο παίζει η ύπαρξη ή μη δημοκρατικών κρατών. Η ιδεολογική βάση του πολιτεύματος παίζει καθοριστικό ρόλο στη δημιουργία αιτιών πολέμου.

Το τρίτο επίπεδο έχει να κάνει με το άναρχο διεθνές περιβάλλον, την ιδιαίτερα εύθραυστη ισορροπία, αλλά και την έλλειψη νόμιμης κεντρικής εξουσίας, γεγονότα που διογκώνουν το αίσθημα της ανασφάλειας μεταξύ των κρατών.

Το αποτύπωμα της σχέσης της Γαλλίας με το Λίβανο είναι ιδιαίτερα εμφανές τόσο στις δομές του λιβανικού κράτους όσο και στις πολιτισμικές επιρροές που υπάρχουν. Η γαλλική γλώσσα, για παράδειγμα, η οποία αποτελεί τη δεύτερη επίσημη, κατά κάποιο τρόπο, γλώσσα του λιβανικού έθνους είναι από μόνη της ένα πολύ σημαντικό κριτήριο των επιδράσεων αυτών.

Το μέλλον αυτής της σχέσης θα εξαρτηθεί καθαρά από την πρόθεση του Λιβάνου να προβεί σε ουσιαστικές μεταρρυθμίσεις, οι οποίες θα είναι σε θέση να επιτρέψουν την πλήρη αξιοποίηση της στήριξης, που η Γαλλία έχει τη διάθεση να προσφέρει. Η Γαλλία επιθυμεί τη διατήρησή και την ανάπτυξη αυτής της σχέσης, κυρίως για την κατοχύρωση των δικών της διεκδικήσεων στην ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής και της Ανατολικής Μεσογείου, διευρύνοντας τη δική της σφαίρα επιρροής.

Λέξεις – κλειδιά: Γαλλική Εξωτερική πολιτική, Σεχταρισμός, Ανατολική Μεσόγειος, Μέση Ανατολή.

Abstract

After the end of World War I, the victorious powers took a somewhat prearranged action to divide the territories of the former Ottoman Empire. In this context, France received an explicit mandate from the League of Nations for Lebanon and Syria.

This decision came as no surprise, but was in fact a logical development of history, since a special relationship of patronage and protection had developed between France and the Christians of the Levant region since the middle of the 13th century.

Over the years, this special relationship between France and especially Lebanon has gone through several critical and difficult situations, with the complex internal environment of Lebanon, both political and religious, often shaping the form of the relationship. This heterogeneous relationship between 'strong' France and 'weak' Lebanon has today taken on a harder form, based mainly on mutual interests, neglecting emotional and cultural ties.

The method followed to study the special relationship between France and Lebanon was based on Kenneth Waltz's theory of neorealism, and in particular that of the three-level model.

His theory focuses mainly on the analysis of three levels, the individual and the nature of man, the state and its structures, and the international system and its environment. He also holds that states function as unitary entities and in a similar manner.

Initially at the individual level and in the interpretation of the nature of man, some causes of war can be found, where individuals and social groups to which they belong, having certain beliefs and applying different practices, are the first actions of foreign policy.

The second level refers to the internal structure of states, where the existence or not of democratic states plays a decisive role. The ideological basis of the state plays a decisive role in creating the causes of war.

The third level has to do with the anarchic international environment, the particularly fragile balance and the lack of legitimate central authority, facts which increase the feeling of insecurity among states.

The imprint of France's relationship with Lebanon is particularly evident both in the structures of the Lebanese state and in the cultural influences that exist. The French

language, for example, which is in some ways the second official language of the Lebanese nation, is itself a very important criterion of these influences.

The future of this relationship will clearly depend on Lebanon's willingness to undertake substantial reforms that will enable it to make full use of the support that France is willing to offer. France wishes to maintain and develop this relationship, in particular in order to safeguard its own claims in the wider Middle East and Eastern Mediterranean region and to extend its own sphere of influence.

Key words: French foreign policy, Sectarianism, Eastern Mediterranean, Middle East.

Εισαγωγή

«Οι Λιβανέζοι, ελεύθεροι και υπερήφανοι, είναι ο μόνος λαός στην ιστορία του κόσμου, ανά τους αιώνες, του οποίου η καρδιά δεν έπαψε ποτέ να χτυπά στον ίδιο ρυθμό με την καρδιά της Γαλλίας».

Στρατηγός, Σαρλ ντε Γκωλ, 27 Ιουλίου 1941.

Ο Λίβανος, μία αυθεντική αραβική χώρα της Μέσης Ανατολής, αποτελείται από ένα μωσαϊκό πληθυσμιακών, δημογραφικών καταβολών και θρησκευτικών πεποιθήσεων. Η ιστορία του, παρά την περιορισμένη έκτασή του και το μικρό του πληθυσμό, παρουσιάζει τεράστιο ενδιαφέρον, καταγράφοντας συνεχείς μεταβαλλόμενες καταστάσεις, οι οποίες χαρακτηρίζονται από την ταχύτητα εξέλιξης των γεγονότων και από τη μονιμότητα, κατά κάποιο τρόπο, των αλλαγών.

Η Γαλλία διαδραματίζε και συνεχίσει να διαδραματίζει θεμελιώδη ρόλο στην εξέλιξη της ιστορίας του Λιβάνου, καθώς εναρμονίζετε πλήρως με τις θρησκευτικές πεποιθήσεις σημαντικής μερίδας του πληθυσμού της χώρας. Άλλωστε δεν θα πρέπει να λησμονείται το γεγονός ότι αποτελεί την πρώτη χώρα που υιοθέτησε τον όρο «Μεγάλος Λίβανος».

Η Γαλλία από τα μέσα του 13ου αιώνα έδειξε την πρόθεσή της, τόσο για την προστασία των Χριστιανών της ευρύτερης περιοχής του Λιβάνου, όσο και για την ικανοποίηση των αποικιοκρατικών της πεποιθήσεων. Με αυτό τον τρόπο, κατάφερε από τότε να βρίσκεται στην περιοχή της Μέσης Ανατολής, αναλαμβάνοντας έναν ουσιαστικό ρόλο στη διαμόρφωση της πολιτικής, οικονομικής και πολιτιστικής ιστορίας του τόπου. Το αποτύπωμα της Γαλλικής επιρροής, γενικότερα στην ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής, αλλά και ειδικότερα στην περιοχή του Λεβάντε, είναι ιδιαίτερα χαρακτηριστικό, εύκολα διακριτό, αλλά συνάμα είναι και τόσο διαχρονικό.

Η ανάδειξη και η έκταση της σχέσης μεταξύ της Γαλλίας και του Λιβάνου, από τη μία πλευρά και η τάση μιας μερίδας του λαού προς τον αραβικό εθνικισμό από την άλλη, θα καθορίσουν, κατά κάποιο τρόπο, την εξέλιξη και τις μελλοντικές προοπτικές αυτής της ειδικής σχέσης τόσο για τον Λίβανο, όσο και για τη Γαλλία, καθώς και τον τρόπο προσέγγισης και αναδίπλωσης της εξωτερικής της πολιτικής στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου, αλλά και της Μέσης Ανατολής.

Αρχικά στο πρώτο κεφάλαιο θα γίνει μια παρουσίαση της φυσιογνωμίας του Λιβάνου, κυρίως δε, της πολυπλοκότητας από την οποία χαρακτηρίζεται η εσωτερική του σύνθεση, ενώ παράλληλα θα γίνει και μία αναφορά στα κυριότερα ιστορικά γεγονότα που αναδεικνύουν τη σχέση αυτή μεταξύ της Γαλλίας και του Λιβάνου. Στο επόμενο κεφάλαιο θα παρουσιαστεί το αποτύπωμα της σχέσης αυτής στη ζωή και στην πολιτική εξέλιξη του Λιβάνου, αλλά επίσης θα γίνει και μία αναφορά στους Γάλλους ηγέτες της σύγχρονης ιστορίας και στον τρόπο προσέγγισης της εκάστοτε σχέσης τους με το Λίβανο. Τέλος, στο τρίτο κεφάλαιο, θα παρουσιαστεί το παρόν του Λιβάνου, θα γίνει μία προσπάθεια παρουσίασης των θέσεων της υψηλής στρατηγικής και της εξωτερικής πολιτικής της Γαλλίας σε ότι αφορά την Ανατολική Μεσόγειο και τη Μέση Ανατολή και θα εξεταστούν οι μελλοντικές προοπτικές της σχέσης αυτής.

Σε αυτό το σημείο κρίνεται σκόπιμο να επισημανθούν ορισμένες προϋποθέσεις και παραδοχές, οι οποίες θα καθορίσουν και το πλαίσιο στο οποίο θα κυμανθεί η συγκεκριμένη εργασία.

Αρχικά θα ληφθεί υπόψη ότι η κατάσταση στο εσωτερικό περιβάλλον τόσο της Γαλλίας όσο και του Λιβάνου, καθώς και οι πολιτικές προθέσεις των κρατικών και μη δρώντων δεν θα διαφοροποιηθούν σημαντικά από τα ισχύοντα μέχρι σήμερα.

Δεν θα υπάρξει ουσιαστική μεταβολή στη δημογραφική σύνθεση του πληθυσμιακού χάρτη του Λιβάνου, ούτε κάποια σημαντική διαφοροποίηση στη θρησκευτική διαφοροποίηση της χώρας.

Η Χεζμπολάχ θα διατηρήσει τη δυναμική της, τη θέση της, αλλά και το ρόλο της στον καθορισμό τρόπων ενεργείας, που διαμορφώνουν ή επηρεάζουν, τόσο την εσωτερική, όσο και την εξωτερική πολιτική του Λιβάνου.

Η υψηλή στρατηγική της Γαλλίας, η εξωτερική πολιτική της, καθώς και ο τρόπος προσέγγισης της στα θέματα που αφορούν στην Ανατολική Μεσόγειο και στη Μέση Ανατολή δεν θα παρουσιάσουν αξιόλογες μεταβολές.

Όλοι οι κρατικοί δρώντες της ευρύτερης περιοχής της Μέσης Ανατολής θα διατηρήσουν την υφιστάμενη αλλά εύθραυστη ισορροπία, η οποία διέπει την περιοχή και δε θα διαφοροποιήσουν σημαντικά την πολιτική και στρατιωτική κατάστασή της.

Δεν αναμένεται να υπάρξουν σημαντικές αλλαγές στο διεθνές σύστημα και στην ισορροπία δυνάμεων που το διέπει, καθώς και στις ήδη διαμορφωμένες συμμαχίες των υπερδυνάμεων και των περιφερειακών δυνάμεων στην ευρύτερη περιοχή υφήλιο. Είναι

όμως σημαντικό να τονισθεί ότι αγνοείται, κατά κάποιο τρόπο, ο καθοριστικός ρόλος που διαδραματίζουν στην περιοχή της Μέσης Ανατολής οι λεγόμενες Μεγάλες Δυνάμεις, κυρίως δε σε ότι έχει να κάνει με τη μετάβαση των χωρών, που ανήκουν σε αυτή την περιοχή, σε περισσότερο δημοκρατικά καθεστάτα. Η υποστήριξη των Μεγάλων Δυνάμεων αποτελεί συχνά μία δυναμική μεταβλητή ανάλογα με τη δομή του διεθνούς συστήματος, τα συμφέροντα και τις βλέψεις των κυρίαρχων κρατών και έχουν σκοπό να βελτιστοποιήσουν τα οφέλη και την ικανοποίηση τα δικών τους συμφερόντων. Αυτό το γεγονός δεν αφήνει ανεπηρέαστη και την ισορροπία των δυνάμεων στο εσωτερικό των μικρότερων κρατών καθώς και στη βούλησή που αναπτύσσουν αυτά για τη διαμόρφωση, αλλά και τη διατήρηση ενός συγκεκριμένου δημοκρατικού πολιτεύματος.

Ο πόλεμος που έχει ξεσπάσει μεταξύ Ρωσίας και Ουκρανίας έχει αρχίσει να αφήνει, κατά κάποιο τρόπο, τα σημάδια του, αν και ίσως θεωρείται ότι οι συνέπειες του είναι σχετικά πρόωρο να επηρεάσουν την κατάσταση στην ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής.

(ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ)

Κεφάλαιο πρώτο

Ιστορική Αναδρομή

1.1 Το Εσωτερικό Περιβάλλον και η Ιστορική Εξέλιξη του Λιβάνου.

Ένας ιδιαίτερα σημαντικός παράγοντας στο Λίβανο είναι το εθνικό του υπόβαθρο, το οποίο χαρακτηρίζεται από ένα εκρηκτικό μείγμα αυτόχθονων και μη πολιτιστικών, θρησκευτικών και εθνοτικών ομάδων. Η ταυτότητα του έθνους επηρεάζεται ολοένα και περισσότερο, τόσο από τις διαφοροποιήσεις του πολιτιστικού αυτοπροσδιορισμού, όσο και από την καταγωγή.

Ιδιαίτερος σοβαρή όμως, για την κατανόηση της ιδιομορφίας του Λιβάνου, είναι η επιρροή των θρησκευτικών διαχωρισμών, η οποία είναι εξαιρετικά περίπλοκη. Ο Λίβανος αποτελείται από ένα πλήθος θρησκευτικών ομάδων, με το Σύνταγμα της χώρας να αναγνωρίζει δεκαοχτώ επίσημες θρησκείες στη χώρα, με το ποσοστό των Χριστιανών να είναι μακράν το μεγαλύτερο από οποιαδήποτε άλλη χώρα της Μέσης Ανατολής. Τόσο όμως οι Χριστιανοί, όσο και οι Μουσουλμάνοι είναι κατακερματισμένοι σε πολλές αιρέσεις και δόγματα.³ Τα στατιστικά στοιχεία του πληθυσμού είναι εξαιρετικά αμφιλεγόμενα. Ένδειξη αυτής της διαπίστωσης αποτελεί το γεγονός ότι η τελευταία επίσημη απογραφή πραγματοποιήθηκε το 1932, ενώ από εκεί και έπειτα, οι αναφορές για την πληθυσμιακή σύνθεση της χώρας αφορούν σε εκτιμήσεις.⁴

Η θρησκεία παραδοσιακά ήταν πρωταρχικής σημασίας στον καθορισμό του πληθυσμού του Λιβάνου. Ακόμη και η κατανομή της κρατικής εξουσίας, από την Οθωμανική εποχή γινόταν μεταξύ των θρησκευτικών δογμάτων και αιρέσεων. Η πρακτική αυτή ενισχύθηκε ακόμη περισσότερο κατά τη διάρκεια της «Γαλλικής εντολής», με την παραχώρηση προνομίων σε χριστιανικές ομάδες. Αυτό το ιδιότυπο σύστημα άσκησης διακυβέρνησης στη χώρα έχει ευνοήσει, κατά κάποιο τρόπο, την αύξηση των σεχταριστικών εντάσεων, οι οποίες εξακολουθούν να καθορίζουν την πολιτική κατάσταση στο εσωτερικό, ακόμη και σήμερα.

---

³ Βλέπε εικόνα 1, (σελ. 53).

⁴ Central Intelligence Agency (2021) The World Factbook: Lebanon, διαθέσιμο στο: <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/lebanon/>, ανακτήθηκε την 12 Μαρ 2022.

Οι Μαρωνίτες Χριστιανοί αποτελούν τη μεγαλύτερη από τις χριστιανικές ομάδες του Λιβάνου, με ποσοστό περίπου 30% του συνολικού πληθυσμού. Αν και έχουν δικό τους Πατριάρχη πάντα διατηρούσαν στενές σχέσεις με τη Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία, το δυτικό κόσμο και ιδιαίτερα τη Γαλλία και το Βατικανό.⁵ Οι Σιίτες Μουσουλμάνοι αποτελούν περίπου το 25 – 30 % του πληθυσμού, ενώ προέρχονται κυρίως από τη βόρεια και δυτική περιοχή της κοιλάδας του Μπεκαά, ενώ αξίζει να αναφερθεί ότι από αυτούς προέρχεται ο Πρόεδρος του Κοινοβουλίου.⁶ Οι Σουνίτες Μουσουλμάνοι με ποσοστό στην πληθυσμιακή κατανομή, ανάλογο των Σιτών, προέρχονται από την κεντρική και δυτική περιοχή του Μπεκαά και το βόρειο Ακάρ, ενώ από αυτούς προέρχεται ο Πρωθυπουργός της χώρας. Οι Δρούζοι με το 5% του πληθυσμού προέρχονται κυρίως από τις ορεινές περιοχές του όρους Λίβανος.⁷

Οι θρησκευτικοί ηγέτες του Λιβάνου αντιμετωπίζονται συχνά ως αυθεντικοί εκπρόσωποι των αιρέσεών τους και τους παρέχονται ευρείες εξουσίες, κυρίως, επί των θρησκευτικών υποθέσεων. Ωστόσο, η ηγεσία τους δεν είναι οργανική, ούτε είναι απαραίτητα δημοφιλής, καθώς τα άτομα αυτά εκπαιδεύονται και επιλέγονται από θεσμούς των λίγων και των εκλεκτών. Οι προσωπικότητες των ηγετών αυτών δεν υποδαυλίζουν το θρησκευτικό μίσος, μάλιστα στοχεύουν στη μείωσή του, αλλά ο τρόπος με τον οποίο εξουσιοδοτούνται και το μονοπώλιο τους σε πνευματικά θέματα εμποδίζουν την κοινωνική ενσωμάτωση μεταξύ των διαφόρων θρησκευτικών κοινοτήτων και ενισχύουν τις θρησκευτικές διαιρέσεις, προκαλώντας συχνά εντάσεις, οι οποίες μπορούν να αποτελέσουν μόνο τροχοπέδη σε οποιαδήποτε εξέλιξη .

Η περίπτωση του Λιβάνου δείχνει πώς οι ανώτεροι θρησκευτικοί ηγέτες είναι γενικά πιο αντιπροσωπευτικοί μιας σειράς κληρικών και πολιτικών ξεχειμασμένων προσωπικοτήτων, παρά μιας κοινότητας απλών πιστών. Τα άτομα αυτά είναι επίσης πιθανό να διαμορφώνονται από την κουλτούρα του κράτους και του εθνικού κοινού, ενώπιον του οποίου υποτίθεται ότι εκπροσωπούν την κοινότητά τους.

Ωστόσο, από την ίδρυση της χώρας, ο Λίβανος, μόνος του μεταξύ των χωρών της Μέσης Ανατολής, έχει ένα πολιτικό σύστημα που βασίζεται στην αντιπροσώπευση των αιρέσεων. Οι δεκαοκτώ θρησκείες που αναγνωρίζει το λιβανέζικο κράτος, έχουν

---

⁵ El-Khazen F. (2000) *The Breakdown of the State in Lebanon, 1967-1976*, (σελ. 131). Cambridge: Harvard University Press.

⁶ Stokes J. (2009) *Εγκυκλοπαίδεια των Λαών της Αφρικής και της Μέσης Ανατολής*. Αρχείο Πληροφοριών: Π. 406. ISBN 978-0-8160-7158-6, ανακτήθηκε την 11 Μαρ 2022.

⁷ Βλέπε εικόνα 2, (σελ. 53)

επίσημους εκπρόσωπους, οι οποίοι διαθέτουν ποικίλες εξουσίες, κυρίως λόγω της διαφορετικής σχέσης που έχει η κάθε θρησκεία με το κράτος. Σε αυτές περιλαμβάνονται πέντε ισλαμικές αιρέσεις (σουνίτες, σίιτες, δρούζοι, αλαουίτες και ισμαηλίτες), οι Μαρωνίτες και έντεκα ακόμη χριστιανικές αιρέσεις, καθώς και η εβραϊκή κοινότητα.

Για να είναι σε θέση κάποιος να φτάσει στις ρίζες της ειδικής, σε πολλές περιπτώσεις, σχέσης που συνδέει τη Γαλλία με το Λίβανο, θα πρέπει να ανατρέξει στους διαδρόμους της ιστορίας, τόσο για την εξέλιξη του Λιβάνου ως κράτος και ως έθνος, όσο και για την εμπλοκή της Γαλλίας στην ευρύτερη περιοχή.

Αρχικά η Αίγυπτος⁸, κατά την εποχή του φαραωνικού κράτους, προσάρτησε στην αιγυπτιακή κυριαρχία ολόκληρη την ανατολική ακτή της Μεσογείου, εκτός από τις φοινικικές πόλεις, ιδρύοντας την πρώτη αυτοκρατορία στην ιστορία που εκτεινόταν από την Τουρκία στο βορρά έως τη Σομαλία στο νότο, το Ιράκ στα ανατολικά και τη Λιβύη στα δυτικά.⁹

Στη συνέχεια, οι Φοίνικες κατέλαβαν τη Συρία και το Λίβανο, για ένα όχι μικρό χρονικό διάστημα, ενώ το 64 π.Χ. οι Ρωμαίοι πήραν τη θέση των Ελλήνων, οι οποίοι παρέμειναν εκεί μέχρι το 636 μ.Χ., έχοντας να αντιμετωπίσουν την εξάπλωση του χριστιανισμού, με το Λίβανο να αποτελεί μία από τις πρώτες χώρες που τον ασπάστηκαν. Η αρχική αδιαφορία ή ανοχή της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας για τους χριστιανούς, αντικαταστάθηκε από τους διωγμούς και τελικά από την αναγνώρισή τους.¹⁰

Η περιοχή των ακτών της Λεβάντε, όπως ονομαζόταν αρχικά η ευρύτερη περιοχή του Λιβάνου, μετά την κατάκτησή της από την Οθωμανική αυτοκρατορία, διαιρέθηκε σε τέσσερις στρατιωτικές περιοχές, της Δαμασκού, όπου ανήκε και ο Λίβανος, του Χομς, της Ιορδανίας και της Παλαιστίνης.¹¹ Η περίοδος αυτή χαρακτηρίζεται από μία σχετική σταθερότητα, ενώ μέχρι τότε δεν είχε αναπτυχθεί καμία σχέση μεταξύ της Γαλλίας και του Λιβάνου.

---

⁸ Shaw I. (2000) *Η ιστορία της Αρχαίας Αιγύπτου*. Oxford: University Press. Π. 481 . ISBN 978-0-19-815034-3, ανακτήθηκε την 11 Μαρ 2022.

⁹ Βλέπε εικόνα 3, (σελ. 54).

¹⁰ Βλέπε εικόνα 4, (σελ. 54).

¹¹ Masters B. (2013), *Οι Άραβες της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, 1516–1918: Μια Κοινωνική και Πολιτιστική Ιστορία*, (σελ. 34). Cambridge: University Press.

Η οθωμανική διοίκηση, ωστόσο, ήταν αποτελεσματική μόνο στις αστικές περιοχές, ενώ το μεγαλύτερο μέρος της χώρας διοικούνταν από φυλετικούς οπλαρχηγούς, οι οποίοι βασίζονταν κυρίως στην ικανότητά τους να εισπράττουν φόρους για λογαριασμό του σουλτάνου. Το σύστημα διοίκησης στον Λίβανο κατά την περίοδο αυτή αναφέρεται σε ένα πολιτικό σύστημα, παρόμοιο με άλλες φεουδαρχικές κοινωνίες, που αποτελούνταν από αυτόνομες φεουδαρχικές οικογένειες οι οποίες ήταν υποταγμένες στον εμίρη, ο οποίος ήταν πιστός στον σουλτάνο. Η Οθωμανική Αυτοκρατορία παρείχε επίσης αυτονομία στις μειονοτικές θρησκευτικές κοινότητες, στο βαθμό που μπορούσαν να αυτορυθμίζονται, αναγνωρίζοντας παράλληλα την υπεροχή της οθωμανικής διοίκησης.

Τα πρώτα βήματα για την ανάπτυξη της σχέσης μεταξύ Γαλλίας και Λιβάνου πραγματοποιήθηκαν στα μέσα του 13ου αιώνα, όταν ο Λουδοβίκος ο 9ος πρότεινε τη γαλλική βοήθεια στους Μαρωνίτες Χριστιανούς της περιοχής, οι οποίοι κατείχαν εξέχουσα θέση μεταξύ των Σταυροφόρων, τονίζοντας ότι αποτελούν μέρος του γαλλικού έθνους.¹² Αργότερα το 1535 υπεγράφη μεταξύ Γαλλίας και Οθωμανικής αυτοκρατορίας μία συνθήκη με την οποία η Γαλλία παραχωρούσε προνόμια στην περιοχή των ακτών του Λεβάντε, με τον Λίβανο να βρίσκεται στο επίκεντρο, ενώ αξίωσε και απέσπασε το δικαίωμα της προστασίας των καθολικών χριστιανών στην περιοχή.

Η γαλλική προστασία παγιώθηκε μετά την υπόσχεση του Λουδοβίκου του 14ου, το 1649, σχετικά με την προστασία της Μαρωνιτικής Εκκλησίας και όλων των δογμάτων της, θέτοντας υπό την προστασία και τη φροντίδα της Γαλλίας τον Πατριάρχη, τις ενορίες και το χριστιανικό κλήρο στον Λίβανο. Αυτή την υπόσχεση ανανέωσαν και οι υπόλοιποι Γάλλοι βασιλείς, ενώ τελικά το 18ο αιώνα επισημοποιήθηκε και με την θέσπιση κανόνων δικαίου για την περιοχή. Έτσι η Γαλλία, η «μεγαλύτερη κόρη της Καθολικής Εκκλησίας», θεωρούσε τον εαυτό της προστάτη των Μαρωνιτών Χριστιανών στην περιοχή και ιδίως στον Λίβανο.¹³

Το 1860 όμως, σηματοδοτεί τη στροφή της γαλλικής υποστήριξης στην περιοχή. Η «ηθική» και «πνευματική» προστασία έλαβε τη μορφή της ρητής και ξεκάθαρης

---

¹² Chester W. J. (1979) *Louis IX and the Challenge of the Crusade: A Study in Rulership*, (σελ. 25 – 27). New York: Princeton University Press.

¹³ Talar C. J. T. (2007) *U.S. Catholic Historian*, (σελ. 55-69). New York: Catholic University of America Press.

στρατιωτικής βοήθειας με την εκστρατεία δύναμης έξι και πλέον χιλιάδων ανδρών για την προστασία των Μαρωνιτών Χριστιανών από τους Μουσουλμάνους και τους Δρούζους, εκμεταλλευόμενοι την αδυναμία του Οθωμανικού Κράτους. Τα γεγονότα που ακολούθησαν χαρακτηρίστηκαν από έντονες διαμάχες μεταξύ των Μαρωνιτών και των Δρούζων, οι οποίοι είχαν και τη στήριξη της Αγγλίας. Η διαμάχη αυτή αποτέλεσε και την οριστική ρήξη των δύο πλευρών αποκόποντας οποιαδήποτε ελπίδα για τη γεφύρωση του χάσματος.¹⁴

Μετά τις συνεχείς προσπάθειες των Γάλλων πολιτικών, αλλά και τις παροτρύνσεις των Μαρωνιτών προς τους υπόλοιπους χριστιανούς της περιοχής, για την ίδρυση ενός χριστιανικού κράτους υπό την προστασία των Γάλλων, δημιουργήθηκε στους Χριστιανούς η πεποίθηση ότι αποτελούν μία μειονότητα, η οποία αξίωνε τον αυτοπροσδιορισμό της και το αυτοδιοικητό της υπό ξένη προστασία. Τελικά ως αποτέλεσμα όλων αυτών των εντάσεων και των αναταραχών ήταν η δημιουργία ενός νέου καθεστώτος υπό τον έλεγχο μιας χριστιανικής εξουσίας που διορίστηκε από τον Οθωμανό Σουλτάνο με την έγκριση των ευρωπαϊκών δυνάμεων, και τη βοήθεια ενός δωδεκαμελούς Διοικητικού Συμβουλίου από διαφορετικές θρησκευτικές αιρέσεις και το οποίο διαχώρισε το Λίβανο από τη Συρία.¹⁵

1.2 Από την Εντολή της Κοινωνίας των Εθνών έως Σήμερα

Μετά τη λήξη του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου και συγκεκριμένα στις 27 Οκτωβρίου 1919, αντιπροσωπεία του Λιβάνου με επικεφαλής τον Μαρωνίτη Πατριάρχη Χοάγιεκ, παρουσίασε τις λιβανικές προσδοκίες στη Διάσκεψη Ειρήνης του Παρισιού, η οποία οργανώθηκε από τους νικητές του Πολέμου.¹⁶ Αυτές περιλάμβαναν μια σημαντική επέκταση των συνόρων του Λιβάνου, στηριζόμενες κυρίως στο επιχείρημα ότι οι επιπρόσθετες αυτές περιοχές αποτελούσαν φυσική συνέχεια της χώρας, παρά το γεγονός ότι η χριστιανική κοινότητα δεν θα αποτελούσε τη σαφή πλειοψηφία σε ένα τόσο διευρυμένο κράτος.¹⁷

---

¹⁴ Hazran, Y. (2013) *The Druze Community and the Lebanese State: Between Confrontation and Reconciliation*, (σελ. 32), Oxford: Routledge,

¹⁵ Traboulsi, F. (2012) *A History of Modern Lebanon*, (σελ. 3 – 23), London: Pluto Press.

¹⁶ Harris, W. (2012) *Λίβανος: Μια ιστορία, 600 – 2011*, (σελ. 173–174), Oxford: University Press.

¹⁷ Harris, W. (2012), (σελ. 186).

Μετά την ειρηνευτική διάσκεψη, το 1920 επιδόθηκε στους Γάλλους, από την Κοινωνία των Εθνών ρητά, η «Γαλλική Εντολή» για τη Συρία και τον Λίβανο, σύμφωνα με την οποία ο Λίβανος θα διοικούταν από τη Γαλλία, ως τμήμα στην ουσία της Γαλλικής αποικιοκρατικής Αυτοκρατορίας, μετά τη διχοτόμηση της Οθωμανικής και θα διοικούταν από τη Δαμασκό.¹⁸ Είναι η πρώτη φορά που, επίσημα πλέον, γίνεται λόγος για τη δημιουργία του «Μεγάλου Λιβάνου».¹⁹ Το γεγονός αυτό δημιούργησε υψηλές προσδοκίες σε όλο το έθνος, αλλά κυρίως στη σημαντική μερίδα των χριστιανών στην ευρύτερη περιοχή.²⁰

Φτάνοντας στο Λίβανο, οι Γάλλοι έγιναν δεκτοί ως απελευθερωτές από τη χριστιανική κοινότητα, αλλά στη Συρία αντιμετώπισαν σθεναρή αντίσταση. Η περιοχή της εντολής υποδιαιρέθηκε σε έξι κράτη. Αυτά τα κράτη ήταν, της Δαμασκού, του Χαλεπίου, των Αλαουιτών, του Τζαμπάλ Δρούζ, του Σαντζάκ της Αλεξανδρέττας, του Χατάι και του κράτους του Μεγάλου Λιβάνου, το οποίο αργότερα αποτέλεσε και τη σύγχρονη χώρα του Λιβάνου.

Τα σύνορα αυτών των κρατών βασίστηκαν εν μέρει στη θρησκευτική γεωγραφία της Συρίας. Πολλές από τις διάφορες συριακές αιρέσεις ήταν εχθρικές προς τη γαλλική εντολή και τη διαίρεση που η Γαλλία δημιούργησε. Γεγονός που φαίνεται από τις πολυάριθμες εξεγέρσεις που αντιμετώπισαν οι Γάλλοι σε όλα τα συριακά κράτη. Από την άλλη πλευρά, οι Μαρωνίτες χριστιανοί του Λιβάνου, ήταν μια κοινότητα έχοντας ζωντανό το όνειρο της ανεξαρτησίας, το οποίο έπαιρνε σάρκα και οστά από τους Γάλλους. Κατά κάποιο τρόπο λοιπόν, ως εκ τούτου, ο Μεγάλος Λίβανος αποτελούσε την εξαίρεση μεταξύ των νεοσύστατων κρατών.

Για να αντιμετωπίσουν τις συνεχείς εξεγέρσεις στα διάφορα νεοσύστατα κράτη, οι Γάλλοι παραχώρησαν σκόπιμα μέρος των δικών τους εδαφών σε διάφορες θρησκευτικές ομάδες στο Λεβάντε, προσδοκώντας με τον τρόπο αυτό να παρατείνουν και να εδραιώσουν την κυριαρχία τους στην περιοχή. Οι Γάλλοι ήλπιζαν να κατακερματίσουν τις διάφορες ομάδες στην περιοχή, για να μετριάσουν την υποστήριξη προς το συριακό εθνικιστικό κίνημα που επεδίωκε τον τερματισμό της αποικιοκρατίας.

---

¹⁸ Βλέπε Παράρτημα «Α», (σελ. 47).

¹⁹ Βλέπε εικόνα 5, (σελ. 54)

²⁰ Βλέπε εικόνα 6, (σελ. 55).

Οι Γάλλοι όπως ήταν και λογικό κυριαρχούσαν σε μεγάλο βαθμό και στη διοίκηση των κρατικών αρχών. Οι τοπικές αρχές σε αντίθεση, είχαν πολύ περιορισμένη εξουσία και δεν είχαν τη δυνατότητα να αποφασίζουν ανεξάρτητα από την πολιτική και στρατιωτική βούληση της Γαλλίας. Η μικρή εξουσία που είχε παραχωρηθεί στους τοπικούς ηγέτες μπορούσε εύκολα να παρακαμφθεί από τους Γάλλους αξιωματούχους, οι οποίοι κατέβαλαν συνεχή προσπάθεια, εφαρμόζοντας κάθε δυνατό τρόπο, ώστε να εμποδίσουν τους λαούς και τις φυλές του Λεβάντε να δημιουργήσουν αυτόνομες και βιώσιμες τοπικές διοικητικές αρχές.

Το πρώτο Σύνταγμα του Λιβάνου εκδόθηκε στις 23 Μαΐου 1926, το οποίο ήταν βασισμένο σε αυτό της Τρίτης Γαλλικής Δημοκρατίας και προέβλεπε ένα διμερές κοινοβούλιο με Βουλή των Αντιπροσώπων και Γερουσία, Πρόεδρο και Υπουργικό Συμβούλιο. Ο πρόεδρος επρόκειτο να εκλέγεται από την Βουλή των Αντιπροσώπων για μια εξαετή θητεία και δεν θα μπορούσε να επανεκλεγεί έως ότου παρέλθει η περίοδος των έξι ετών, ενώ οι βουλευτές επρόκειτο να εκλέγονταν με λαϊκές εκλογές.

Κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, το 1943 και ενώ παρέμενε αναλλοίωτη η διοικητική υπαγωγή του Λιβάνου, η Γαλλία χρησιμοποιώντας τα στοιχεία της επίσημης απογραφής του 1932, διένειμε τις έδρες στο Κοινοβούλιο σε αναλογία έξι προς πέντε υπέρ των χριστιανών, καθώς επίσης και άλλα δημόσια αξιώματα. Ο Πρόεδρος της χώρας έπρεπε να είναι Μαρωνίτης Χριστιανός, ο Πρωθυπουργός Σουνίτης και ο Πρόεδρος της Βουλής των Αντιπροσώπων Σίιτης Μουσουλμάνος.²¹ Οι εκλογές που διεξήχθησαν το 1943, ανέδειξαν μία νέα κυβέρνηση στο Λίβανο, η οποία προσπάθησε να περιορίσει τη γαλλική επιρροή, καταργώντας μονομερώς την Εντολή της Κοινωνίας των Εθνών.

Τελικά στις αρχές του 1944, η Γαλλία μεταβίβασε την εξουσία της στην κυβέρνηση του Λιβάνου, παραχωρώντας ουσιαστικά την ανεξαρτησία της περιοχής. Τον Οκτώβριο του ιδίου έτους, η διεθνής κοινότητα αναγνώρισε επίσημα την ανεξαρτησία του Λιβάνου, ο οποίος έγινε δεκτός, ως ιδρυτικό μέλος των Ηνωμένων Εθνών μαζί με τη Συρία, ενώ στις 19 Δεκεμβρίου 1945 υπογράφηκε η αγγλο-γαλλική συμφωνία, η οποία προέβλεπε τόσο την αποχώρηση των Βρετανών από τη Συρία όσο και αυτή των Γάλλων από το Λίβανο.²²

---

²¹ Nohlen D. & Grotz F. & Hartmann C. (2001) *Elections in Asia: A data handbook, Volume I*, (σελ. 183)

²² Khadduri M. (1944) *The Franco – Lebanese Dispute and the Crisis of November 1943*, (σελ. 601 – 620), Cambridge: University Press.

Μετά το 1946 και την αποχώρηση των γαλλικών στρατευμάτων από την περιοχή, η Γαλλία αισθάνθηκε αποκλεισμένη από τη Μέση Ανατολή. Για τα επόμενα δέκα χρόνια, προσπαθούσε να ανακτήσει μέρος του χαμένου κύρους της στην περιοχή, ώστε να γίνει αντιληπτή ως ένας τρίτος σημαντικός παράγοντας δίπλα στη Βρετανία και τις Ηνωμένες Πολιτείες. Μάλιστα μετά την κρίση του Σουέζ το 1956, ο Λίβανος ήταν η μοναδική χώρα της Μέσης Ανατολής που δεν διέκοψε διπλωματικές σχέσεις με τη Γαλλία.

Κατά τα πρώτα χρόνια του Ψυχρού Πολέμου, η Γαλλία επεδίωκε να διατηρήσει την επιρροή της στη Συρία και το Λίβανο, κυρίως μέσω οικονομικών επενδύσεων και παροχής τεχνοοικονομικής βοήθειας κυρίως στο Λίβανο, ο οποίος, τη δεκαετία του 1950, αποτελούσε έναν επενδυτικό παράδεισο.²³ Παρόλο που τα γαλλικά στρατεύματα εγκατέλειψαν την περιοχή το 1946, η Γαλλία ήταν σε θέση να διατηρήσει τα περισσότερα από τα οικονομικά της συμφέροντα στην περιοχή μέσω της μονιμότητας της πολιτιστικής της επιρροής.²⁴

Το 1975, μετά τις αυξανόμενες σεχταριστικές εντάσεις, που ενισχύθηκαν σε μεγάλο βαθμό από τη μετεγκατάσταση παλαιστίνιων μαχητών στον Νότιο Λίβανο, ξέσπασε ένας ευρείας κλίμακας εμφύλιος πόλεμος. Ο εμφύλιος πόλεμος του Λιβάνου έφερε αντιμέτωπους έναν συνασπισμό χριστιανικών ομάδων με τις ενωμένες δυνάμεις των μουσουλμανικών πολιτοφυλακών, των Παλαιστινίων μαχητών και των Δρούζων, ο οποίος προκάλεσε, μέσα σε δεκαπέντε χρόνια, το θάνατο περίπου 120.000 ανθρώπων. Εκτός των απωλειών, ιδιαίτερα σημαντικός ήταν και ο εκτοπισμός εκατοντάδων χιλιάδων ανθρώπων από την πατρίδα τους, προκειμένου να αποφύγουν την οργή της μιας ή της άλλης πλευράς.

Όταν ξέσπασε ο εμφύλιος πόλεμος στον Λίβανο τον Απρίλιο του 1975, η Γαλλία, βρέθηκε αντιμέτωπη με ένα μεγάλο δίλημμα. Από τη μία ήταν η μακράιωνη σύνδεσή της με το Λίβανο ως προστάτη των Μαρωνιτών Χριστιανών, γεγονός που δημιουργούσε μεγάλες προσδοκίες από τη Γαλλική Ηγεσία και από την άλλη οι νέοι δεσμοί που είχαν αναπτυχθεί με την Οργάνωση για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης, ένας παράγοντας της αντίπαλης πλευράς. Αν και επίσημα η Γαλλία παρέμεινε ουδέτερη στη σύγκρουση, υπήρχαν πολλές πρωτοβουλίες που λειτούργησαν

---

²³ Arbid, W. (2003) *France - Liban, une nécessaire entente cordiale In Méditerranée*, (σελ.1 – 21). Paris: L'Harmattan.

²⁴ Arbid, W. (2003), (σελ. 36).

περισσότερο ως δήλωση παρουσίας, παρά ως πολεμικές ενέργειες. Κατά τη διάρκεια του εμφυλίου, η Γαλλία βρέθηκε σε μια πολύ λεπτή ισορροπία, μεταξύ των παλαιών και νέων συμμαχιών, κάτι που κλόνισε την παραδοσιακή της σχέση με το Λίβανο.

Τον Ιούνιο του 1976, κατόπιν ουσιαστικά, μιας συγκαλυμμένης πρόσκλησης, από τη Λιβανική Ηγεσία, ο συριακός στρατός εισέβαλε στο Λίβανο για την προστασία των χριστιανών και για την παροχή βοήθειας για την αποκατάσταση της ειρήνης.²⁵ Οι επιθέσεις των Παλαιστίνιων μαχητών από τη βάση τους, στο Λίβανο, εναντίων του Ισραήλ το 1977 και 1978 κλιμάκωσαν την ένταση μεταξύ των δύο χωρών και προκάλεσαν την εισβολή ισραηλινών δυνάμεων στο έδαφος του Λιβάνου, καταλαμβάνοντας το νότιο τμήμα της χώρας. Άμεση ήταν η αντίδραση του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ, με πρωτοστάτη τη Γαλλία, το οποίο έλαβε την απόφαση 425/1978. Με αυτή την απόφαση καθορίστηκε η άμεση αποχώρηση των ισραηλινών δυνάμεων κατοχής και τοποθετήθηκε προσωρινή δύναμη του ΟΗΕ στο Λίβανο (UNIFIL), για την εδραίωση και κατοχύρωση της ειρήνης στην περιοχή.²⁶

Τελικά το τέλος του εμφυλίου πολέμου, μιας περιόδου η οποία χαρακτηρίστηκε από ιδιαίτερη ένταση, αβεβαιότητα, σεχταριστικές σφαγές, κατοχές εδαφών από ξένες δυνάμεις και κρίση σε όλα τα επίπεδα του Λιβάνου, τερματίστηκε το 1990, μετά την απομάκρυνση του προέδρου Αούν που στην ουσία αποτελούσε και το τελευταίο εμπόδιο για την εφαρμογή της συμφωνία του Ταϊφ, η οποία είχε υπογραφεί ένα χρόνο νωρίτερα περίπου.²⁷ Στις 13 Οκτωβρίου 1990 τελείωσε επίσημα ο εμφύλιος πόλεμος, που προκάλεσε τόσα δεινά στο λιβανικό λαό.

Το 1996 όμως, μετά από κλιμακούμενες ρίψεις πυραύλων από τους Παλαιστίνιους μαχητές στο Λίβανο κατά ισραηλινών θέσεων πλησίον των συνόρων, οι ισραηλινές δυνάμεις εισέβαλαν στο Λίβανο με σκοπό να σταματήσουν τις συνεχιζόμενες ενέργειες των Παλαιστίνιων. Η επιχείρηση διήρκεσε δύο εβδομάδες και τερματίστηκε τελικά στις 26 Απρ 1996, χωρίς όμως να λείψουν οι εντάσεις και οι συγκρούσεις μεταξύ των δύο πλευρών.²⁸ Τελικά στις 25 Μαΐου 2000 τα ισραηλινά

---

²⁵ O' Ballance, E. (1998) *Civil War in Lebanon, 1975-92*, (σελ. 60). New York: Palgrave.

²⁶ United Nations. (1978) *H 425/1978 Απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ*, διαθέσιμο στο: <https://search.archives.un.org/peacekeeping-operations-and-other-missions-unifil-implementation-of-security-council-resolution-425-1978>, ανακτήθηκε την 15 Μαρ 2022.

²⁷ United Nations. (1989) *H συμφωνία του Ταϊφ (αγγλική έκδοση)*, διαθέσιμο στο https://www.un.int/lebanon/sites/www.un.int/files/Lebanon/the_tauf_agreement_english_version_.pdf, ανακτήθηκε την 18 Μαρ 2022.

²⁸ Bregman, A. (2016) *Israel's Wars: A History Since 1947*, (σελ. 43). London: Routledge.

στρατεύματα αποχώρησαν πλήρως από το έδαφος του Λιβάνου. Από τότε η παραπάνω ημέρα εορτάζεται από τους Λιβανέζους ως Ημέρα Ανεξαρτησίας.

Στις 14 Φεβρουαρίου 2005, η δολοφονία του πρώην πρωθυπουργού Ραφίκ Χαρίρι σηματοδότησε την αρχή μιας σειράς δολοφονιών πολλών επιφανών προσωπικοτήτων του Λιβάνου, πυροδοτώντας την «Επανάσταση του Κέδρου», μια σειρά διαδηλώσεων που απαιτούσαν την αποχώρηση των συριακών στρατευμάτων από τον Λίβανο και τη σύσταση διεθνούς επιτροπής για τη διερεύνηση της δολοφονίας. Τελικά, κατόπιν πιέσεων της Δύσης, με τη Γαλλία να έχει και πάλι πρωταγωνιστικό ρόλο σε αυτό, τα συριακά στρατεύματα αποχώρησαν από Λίβανο τον Απρίλιο του 2005.²⁹

Στις 12 Ιουλίου 2006, σε επανάληψη των προ δεκαετίας γεγονότων, η Παλαιστίνιοι μαχητές στο Λίβανο, εξαπέλυσαν μια σειρά από επιθέσεις με ρουκέτες και επιδρομές στο ισραηλινό έδαφος, προκαλώντας εκ νέου την αντίδραση του Ισραήλ με αεροπορικές επιδρομές, η οποία κατέληξε σε μια χερσαία εισβολή στο νότιο Λίβανο, με αποτέλεσμα τον πόλεμο του Λιβάνου το 2006. Η σύγκρουση τερματίστηκε επίσημα με το ψήφισμα 1701/2006 του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ, του οποίου η Γαλλία είναι μόνιμο μέλος, στις 14 Αυγούστου 2006.³⁰

Το 2012, ο συριακός εμφύλιος απείλησε να εξαπλωθεί στον Λίβανο, προκαλώντας περιστατικά θρησκευτικής βίας και ένοπλες συγκρούσεις μεταξύ θρησκευτικών ομάδων, κυρίως, στην περιοχή της Τρίπολης, δίνοντας την αίσθηση αρχικά και τη βεβαιότητα στη συνέχεια, ότι το σεχταριστικό πολιτικό σύστημα του Λιβάνου υπονομευόταν από τους Σύριους πρόσφυγες.³¹ Ο αριθμός των Σύριων προσφύγων στον Λίβανο αυξήθηκε από περίπου 250.000 στις αρχές του 2013, σε 1.000.000 στα τέλη του 2014, οδηγώντας έτσι την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ στην αναστολή της εγγραφής Σύριων προσφύγων, ικανοποιώντας ανάλογο αίτημα της κυβέρνησης του Λιβάνου.³²

---

²⁹ United Nations. (2005) *Syria's Withdrawal from Lebanon "Historic Day" for Middle East*, διαθέσιμο στο: <https://www.un.org/press/en/2005/sc8372.doc.htm>, ανακτήθηκε την 18 Μαρ 2022

³⁰ United Nations. (2006) Η 1701/2006 Απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ, διαθέσιμο στο: <https://peacemaker.un.org/israellebanon-resolution1701>, ανακτήθηκε την 19 Μαρ 2022.

³¹ Wright, R. (2008) *Dreams and Shadows: The Future of the Middle East*. (σελ. 212 – 261). New York: Penguin Press.

³² European Commission (2021) *European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations: Lebanon*, διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/echo/where/middle-east/lebanon_en, ανακτήθηκε την 19 Μαρ 2022.

Στις 17 Οκτωβρίου 2019, ξέσπασε η πρώτη από μια σειρά μαζικών πολιτικών διαδηλώσεων, οι οποίες προκλήθηκαν λόγω της αγανάκτησης του λαού από την οικονομική κατάσταση και την αύξηση της φορολογίας σε βασικά αγαθά και παροχές.³³ Γρήγορα όμως αυτές οι διαδηλώσεις επεκτάθηκαν σε μία γενικότερη αντίδραση κατά της σεχταριστικής κυριαρχίας σε ολόκληρη τη χώρα. Η στάσιμη οικονομία, η κρίση ρευστότητας, η συνεχιζόμενη αύξηση της ανεργίας, η ενδημική διαφθορά στο δημόσιο τομέα, η νομοθεσία, η οποία θεωρούταν ότι ήταν προσαρμοσμένη για την προστασία της άρχουσας τάξης και οι αδυναμίες της κυβέρνησης για την παροχή βασικών αγαθών στο λαό, έθεσαν εκ νέου το Λίβανο σε μία πολιτική και όχι μόνο κρίση, η οποία εντάθηκε μετά την έκρηξη στο λιμάνι της Βηρυτού, τον Αύγουστο του 2020 και ανέδειξε για άλλη μία φορά τα προβλήματα που ταλανίζουν αυτή την πολύπαθη περιοχή.

1.3 Η Χεζμπολάχ και ο ρόλος της.

Ξεχωριστό ρόλο στη σύγχρονη πολιτική σκηνή του Λιβάνου κατέχει η Χεζμπολάχ, «Το Κόμμα του Θεού», το οποίο είναι ένα σιιτικό μουσουλμανικό πολιτικό κόμμα, αλλά παράλληλα και μία μαχητική οργάνωση.³⁴ Υποστηρίζεται από τη θεοκρατική κυβέρνηση του Ιράν και καθοδηγείται από την έντονη αντίθεσή της προς το Ισραήλ και από τη σθεναρή αντίστασή της στη δυτική επιρροή. Μετά την πραγματοποίηση τρομοκρατικών επιθέσεων σε παγκόσμιο επίπεδο, από το σύνολο ή από μέλη της, έχει πάρει την ταυτότητα της τρομοκρατικής οργάνωσης, τόσο από τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, όσο και από άλλες δυτικές χώρες.³⁵ Η Χεζμπολάχ εμφανίστηκε κατά τη διάρκεια του δεκαπενταετούς εμφυλίου πολέμου του Λιβάνου, το 1975, όταν η μακροχρόνια δυσαρέσκεια για την έντονη παλαιστινιακή παρουσία στη χώρα έφτασε σε οριακό σημείο.

Η Χεζμπολάχ αυτοχαρακτηρίζεται ως ένα σιιτικό κίνημα αντίστασης και κατοχύρωσε την ιδεολογία της σε ένα μανιφέστο το 1985, στο οποίο τονιζόταν ο όρκος

---

³³ World Bank (2020) *The World Bank in Lebanon*, διαθέσιμο στο:

<https://www.worldbank.org/en/country/lebanon/overview#1>, ανακτήθηκε την 19 Μαρ 2022.

³⁴ Ζιάκα Α. (2004), *Το σιιτικό Ισλάμ: οι κοινωνικές και πολιτικές του προεκτάσεις στη Μέση Ανατολή*, (σελ. 124 – 140). Θεσσαλονίκη: Σφακιανάκη.

³⁵ European Parliament (2013) *Designation of Hezbollah as a Terrorist Organization*, διαθέσιμο στο: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-7-2013-001273_EN.html?redirect, ανακτήθηκε την 21 Μαρ 2022.

για εκδιωγμό των δυτικών δυνάμεων από το Λίβανο και καταστροφή του ισραηλινού κράτους, καθώς και πίστη στον ανώτατο ηγέτη του Ιράν, με το λαό του Λιβάνου να διατηρεί την ελευθερία της αυτοδιάθεσης.³⁶ Ασκήει ουσιαστικό έλεγχο σε πολλές από τις περιοχές του Λιβάνου με σιιτική πλειοψηφία, συμπεριλαμβανομένων τμημάτων της Βηρυτού, του νότιου Λιβάνου και της ανατολικής περιοχής της κοιλάδας του Μπεκαά.

Η Χεζμπολάχ είναι μέλος της λιβανικής κυβέρνησης από το 1992, και διαχειρίζεται ένα τεράστιο δίκτυο κοινωνικών υπηρεσιών που περιλαμβάνει υποδομές, εγκαταστάσεις υγειονομικής περίθαλψης, σχολεία και προγράμματα για τη νεολαία, τα οποία συνέβαλαν στην υποστήριξη της τόσο από τους σίιτες Λιβανέζους, όσο από τα υπόλοιπα μέρη της μουσουλμανικής κυρίως, κοινωνίας του Λιβάνου.³⁷

Παράλληλα η Χεζμπολάχ διατηρεί και τον στρατιωτικό της βραχίονα. Σύμφωνα με τη Συμφωνία του Ταϊφ του 1989 και μετά τον τερματισμό του εμφυλίου πολέμου, η Χεζμπολάχ ήταν η μόνη πολιτοφυλακή που επιτρεπόταν να κρατήσει τα όπλα της. Έχοντας χιλιάδες ενεργούς μαχητές και ιδιαίτερα πλούσιο οπλοστάσιο, όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται «ο πιο βαριά εξοπλισμένος μη κρατικός δρώντας στον κόσμο», είναι σε θέση να διαδραματίσει πολύ σημαντικό ρόλο τόσο στη διαμόρφωση της εσωτερικής πολιτικής της χώρας, όσο και στην εξωτερική πολιτική.³⁸

Η δύσκολη κατάσταση στην οποία έχει περιέλθει ο Λίβανος τα τελευταία χρόνια και έχει προκαλέσει σωρεία αντιδράσεων, δεν άφησε ούτε τη Χεζμπολάχ έξω από το μάτι του κυκλώνα. Οι γενικευμένες διαδηλώσεις των τελευταίων ετών έχουν στόχο και την ίδια την οργάνωση, κυρίως μετά το 2020, όπου φαίνεται να συνδέεται με τις αιματηρές εκρήξεις στη Βηρυτό και τη δολοφονία του πρώην Πρωθυπουργού Ραφίκ Χαρίρι, αφού ο εκτελεστής φέρεται να είναι μέλος της Χεζμπολάχ.

Το Ισραήλ είναι ο κύριος εχθρός της Χεζμπολάχ, και χρονολογείται από το 1978 και την κατοχή του νότιου Λιβάνου. Η Χεζμπολάχ έχει κατηγορηθεί για επιθέσεις σε εβραϊκούς και ισραηλινούς στόχους, τόσο στο εσωτερικό του Ισραήλ, όσο και σε διάφορους στόχους ανά τον κόσμο.³⁹ Αν και δεν έχει υπάρξει μία γενικευμένη σύρραξη

---

³⁶ International Institute for Counter – Terrorism. (1988) *The Hezbollah Program, an Open Letter*, διαθέσιμο στο: <https://www.ict.org.il/UserFiles/The%20Hizballah%20Program%20-%20An%20Open%20Letter.pdf>, ανακτήθηκε την 24 Μαρ 2022.

³⁷ Bloom C. (2008) *The classification of Hezbollah in both international and non-international armed conflicts*, (σελ. 61 – 97). Annual Survey of International and Comparative Law.

³⁸ Βλέπε εικόνα 7, (σελ. 55).

³⁹ Barnea N. (2006) *Israel vs. Hezbollah*, (σελ. 22 – 28). Foreign Policy.

μεταξύ των δύο, η σχέση τους παραμένει ιδιαίτερα κρίσιμη. Άλλωστε η Χεζμπολάχ με νέο μανιφέστο το 2009 επανέλαβε τη δέσμευσή της για καταστροφή του ισραηλινού κράτους, διασφαλίζοντας κατά κάποιο τρόπο τον ισχυρισμό ότι γίνεται ολοένα και πιο επικίνδυνη απειλή για το Ισραήλ.

Το 2013 η Χεζμπολάχ επιβεβαίωσε δημόσια τη συμμετοχή της στον εμφύλιο πόλεμο της Συρίας, αποτελώντας τον συνδετικό κρίκο του Ιράν και της Ρωσίας στην παροχή υποστήριξης της συριακής κυβέρνησης ενάντια σε ομάδες ανταρτών σουνιτών, εξασφαλίζοντας σημαντικά ανταλλάγματα κυρίως σε οπλικά συστήματα. Η εμπλοκή της Χεζμπολάχ στη Συρία ανέδειξε όμως μία διαπίστωση στο εσωτερικό του Λιβάνου, η οποία να μεν αντιλαμβάνεται τα οφέλη του στρατιωτικού κλάδου της οργάνωσης, αλλά διαπιστώνει και τη νωθρή διατήρηση των εσωτερικών της συμφερόντων.

Με τον Λίβανο να βρίσκεται σε μία πραγματικά δεινή θέση, η οργάνωση έχει εκμεταλλευτεί ευκαιρίες για να επεκτείνει τη δική της σφαίρα επιρροής. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση του 2021 όταν, ενώ η κυβέρνηση του Λιβάνου απέτυχε να ανταποκριθεί αποτελεσματικά στις ελλείψεις καυσίμων στη χώρα, η Χεζμπολάχ εισήγαγε περισσότερα από ένα εκατομμύριο γαλόνια καυσίμων από το Ιράν μέσω της Συρίας, παραβιάζοντας τις κυρώσεις των ΗΠΑ στην Τεχεράνη.⁴⁰

Η αδυναμία της κυβέρνησης του Λιβάνου να παρέχει στους πολίτες της μία σειρά δικαιωμάτων και υπηρεσιών, επέτρεψε στη Χεζμπολάχ να καλύψει το κενό μέσω της δημιουργίας παράλληλων κρατικών θεσμών. Η αποτυχία και η ανικανότητα του κράτους του Λιβάνου να εξασφαλίσει την παροχή ζωτικών υπηρεσιών στους πολίτες του, μετά τον εμφύλιο πόλεμο, δημιούργησε χώρο για την άσκηση ενός ευρέως φάσματος κυριαρχικών αρμοδιοτήτων από την οργάνωση. Στις περιοχές που κυριαρχεί πληθυσμιακά το σιιτικό στοιχείο, η ισλαμική οργάνωση έχει αντικαταστήσει τον κρατικό μηχανισμό στον τομέα της παροχής υπηρεσιών. «Το Κόμμα του Θεού» διατηρεί δικό του στρατό και έχει το μονοπώλιο του καταναγκασμού στο νότιο τμήμα του Λιβάνου, διατηρώντας τις δικές του υπηρεσίες και υποδομές.

Η σύγκρουση με το Ισραήλ έδωσε τη δυνατότητα στη Χεζμπολάχ να εξοπλιστεί με μέσα τα οποία οδήγησαν στην ποσοτική και ποιοτική αναβάθμιση του στρατού της, ενώ ταυτόχρονα παρείχε τη νομιμοποιητική βάση για τη δράση της οργάνωσης στο

---

⁴⁰ Foreign Policy (2021) *Hezbollah Is Trying to Be Lebanon's Savior*, διαθέσιμο στο: <https://foreignpolicy.com/2021/09/17/hezbollah-is-trying-to-be-lebanons-savior/>, ανακτήθηκε την 20 Μαρ 2022.

νότιο Λίβανο. Λόγω της ισχύος των μαχητών της Χεζμπολάχ, αλλά και της απειρίας των λιβανικών ενόπλων δυνάμεων και αρχών, η σιιτική ομάδα κατάφερε να ενισχύσει τη στρατιωτική της αυτονομία παρά την αποχώρηση των ισραηλινών στρατευμάτων.

Η Χεζμπολάχ οφείλει μεγάλο μέρος της επιρροής της στο γεγονός ότι ήταν σε θέση να ξεπεράσει την κυβέρνηση στην παροχή κοινωνικών υπηρεσιών σε περιοχές με μουσουλμανικό πληθυσμό. Με την παροχή υγειονομικής περίθαλψης, εκπαίδευσης, κοινωνικής πρόνοιας και απασχόλησης, η Χεζμπολάχ έχει κερδίσει ευρεία απήχηση εντός του σιιτικού και όχι μόνο, πληθυσμού⁴¹.

Με τη συνδυαστική χρήση απειλών και πολιτικών ελιγμών, η Χεζμπολάχ έχει τη δυνατότητα να είναι σε θέση να έχει πρόσβαση σε κρατικούς πόρους, να αυξάνει συνεχώς την επιρροή της και να ενδυναμώνει τη δυναμική της στην πολιτική σκηνή τόσο της χώρας, όσο και στο περιφερειακό επίπεδο και να βελτιώνει συνεχώς την κατάσταση του σιιτικού πληθυσμού του Λιβάνου.

Όμως, παρά τις προσπάθειες της Χεζμπολάχ να ενισχύσει την αξιοπιστία στο εσωτερικό της μέτωπο, πολλοί Λιβανέζοι δεν εμπιστεύονται την οργάνωση, η οποία φαίνεται ότι χάνει την επιρροή της και την κυριαρχία της δεδομένου του γεγονότος ότι η οργή του λαού εξαπλώνεται, κατά κάποιο τρόπο, ακόμα και σε παραδοσιακά κάστρα της οργάνωσης. Παρά τις τελευταίες εξελίξεις, αλλά και τις απαισιόδοξες εκτιμήσεις για το μέλλον της οργάνωσης, κανένας δεν πρέπει να παραβλέπει τη δυναμική της, καθώς η επιθυμία της για διεκδίκηση οποιασδήποτε επιρροής σε όλους τους κλάδους της κυβέρνησης, είναι δεδομένη.

---

⁴¹ Davis P.(2007), Filling the void: Hizbullah's state building in Lebanon, (σελ 66 – 68), διαθέσιμο στο <https://ses.library.usyd.edu.au/bitstream/2123/2163/1/Peita%20Davis.pdf>

Κεφάλαιο δεύτερο

Οι επιδράσεις της Γαλλίας στη ζωή του Λιβάνου

2.1 Το Αποτύπωμα της Γαλλικής Εποπτείας στο Λίβανο

Οι σχέσεις της Γαλλίας και του Λιβάνου, που έχουν αναπτυχθεί στο πέρασμα της ιστορίας, έχουν αφήσει ένα πολύ ισχυρό αποτύπωμα σε πολλές εκφάνσεις, τόσο της πολιτικής και στρατιωτικής, όσο και της οικονομικής και πολιτιστικής ζωής του Λιβάνου. Η Γαλλία πολλές φορές αποτέλεσε τον ακρογωνιαίο λίθο για την παροχή βοήθειας και στήριξης στο Λίβανο από τα μέσα ακόμα του 13ου αιώνα και από τα πρώτα στάδια της σχέσης αυτής.

Το πρώτο γεγονός που παρατηρείται, από την εποχή της «Γαλλικής Εντολής» για το Λίβανο, είναι αυτό της μετανάστευσης. Αρκετές χιλιάδες Λιβανέζοι, χριστιανοί στην πλειοψηφία τους τουλάχιστον στα αρχικά στάδια, εγκαταστάθηκαν στη Γαλλία, αναζητώντας την ασφάλεια και τη βελτίωση του βιοτικού τους επιπέδου. Αργότερα λόγω των συνεχιζόμενων σεχταριστικών εντάσεων και των εμφύλιων συγκρούσεων, με αποκορύφωση το 1975, πολλοί οι οποίοι επέλεξαν τη διέξοδο της Γαλλίας ήταν και μουσουλμάνοι, οι οποίοι πλέον, αποτελούν και το συντριπτικό ποσοστό των Λιβανέζων στη Γαλλία. Σήμερα εκτιμάται ότι ο πληθυσμός των Λιβανέζων οι οποίοι κατοικούν στη Γαλλία ανέρχεται σε 250.000 περίπου.⁴² Βέβαια θα πρέπει να αναφερθεί ότι παρατηρήθηκε και το αντίστροφο φαινόμενο. Αρκετοί Γάλλοι επέλεξαν το Λίβανο για να συνεχίσουν τη ζωή τους, κυρίως λόγω των οικονομικών επενδύσεων στην περιοχή, ιδιαίτερα τις δεκαετίες του 1940 και 1950, οι οποίοι φτάνουν, τη σημερινή εποχή, τις 25.000 περίπου.⁴³

Σε πολιτικό επίπεδο, η Γαλλία αποτελεί, αν όχι τον κυριότερο, έναν από τους κυριότερους πολιτικούς εταίρους του Λιβάνου. Αυτό καθίσταται σαφές από την πληθώρα των διμερών πολιτικών και όχι μόνο, σχέσεων μεταξύ των δύο χωρών και από τη συνεχή υποστήριξη της Γαλλίας σε ψηφίσματα του Οργανισμού Ηνωμένων

---

⁴² Υπουργείο Ευρωπαϊκών και Διεθνών Υποθέσεων της Γαλλίας. (2021) Παρουσίαση του Λιβάνου, διαθέσιμο στο: <https://www.diplomatie.gouv.fr/fr/dossiers-pays/liban/presentation-du-liban/>, ανακτήθηκε την 25 Μαρ 2022.

⁴³ Υπουργείο Ευρωπαϊκών και Διεθνών Υποθέσεων της Γαλλίας. (2021) Παρουσίαση του Λιβάνου, διαθέσιμο στο: https://www.diplomatie.gouv.fr/fr/dossiers-pays/liban/relations-bilaterales/#sommaire_2, ανακτήθηκε την 25 Μαρ 2022.

Εθνών, τα οποία αναφέρονται στην προάσπιση της εδαφικής ακεραιότητας και της κυριαρχίας του Λιβάνου. Η Γαλλία είναι υπέρμαχος και υποστηρίζει τη σταθερότητα, την ενότητα, την ανεξαρτησία και την κυριαρχία του Λιβάνου και είναι ξεκάθαρη κατά κάποιο τρόπο η δέσμευσή της για υποστήριξη των φιλοδοξιών του λιβανέζικου λαού για ουσιαστικές μεταρρυθμίσεις στη διακυβέρνησή του.

Οι ιδιαίτερες σχέσεις της Γαλλίας με το Λίβανο είναι ευδιάκριτες και σε διπλωματικό επίπεδο. Οι επισκέψεις αξιωματούχων στη μία ή την άλλη χώρα είναι πάρα πολύ συχνές και δείχνουν το επίπεδο στο οποίο έχει ανέλθει η συνεργασία μεταξύ των δύο χωρών. Είναι χαρακτηριστικό το γεγονός ότι, από το 2015, έχουν πραγματοποιηθεί περισσότερες από δέκα πέντε επίσημες επισκέψεις πολιτικών και θρησκευτικών ηγετών του Λιβάνου στη Γαλλία, ενώ ανάλογος είναι και ο αριθμός των πολιτικών ηγετών, αλλά και τεχνοκρατών προσωπικοτήτων της Γαλλίας που έχουν επισκεφτεί το Λίβανο, το ίδιο χρονικό διάστημα. Αξίζει να σημειωθεί ότι η Γαλλία έχει την πρεσβεία της στη Βηρυτό, ενώ ο Λίβανος από την άλλη, διατηρεί την πρεσβεία του στο Παρίσι και έχει γενικό προξενείο στη Μασσαλία.

Ανάλογη, κατά κάποιο τρόπο είναι και η κατάσταση της οικονομικής συνεργασίας μεταξύ των δύο χωρών. Από την εποχή της «Γαλλικής Εντολής» ακόμα, οι επενδύσεις της Γαλλίας στο Λίβανο αποτελούσαν το συντριπτικό ποσοστό των συνολικών. Το απόθεμα των γαλλικών επενδύσεων τη σημερινή εποχή στο Λίβανο, φτάνει περίπου στο ύψος των 820 εκατομμυρίων ευρώ, ενώ το αντίστοιχο απόθεμα των επενδύσεων του Λιβάνου στη Γαλλία ανέρχεται στο ύψος των 64 περίπου εκατομμυρίων.

Η Γαλλία, σε παγκόσμια κλίμακα αποτελεί τον έβδομο εμπορικό προμηθευτή του Λιβάνου, κατέχοντας το 3,38% του μεριδίου της εσωτερικής αγοράς της χώρας. Οι εξαγωγές της προς το Λίβανο ανέρχονται σε ένα ποσό της τάξης των 750 εκατομμυρίων ευρώ περίπου, με στοιχεία του 2018, ενώ οι αντίστοιχες εισαγωγές από το Λίβανο, αγγίζουν τα 60 εκατομμύρια ευρώ περίπου. Ο συνολικός αριθμός των γαλλικών εταιρειών που εξάγουν στον Λίβανο είναι 4.707 αυξημένος κατά 15% την τελευταία δεκαετία. Ενώ αξίζει να αναφερθεί ότι πλέον των εκατό γαλλικών εταιρειών υφίστανται και δραστηριοποιούνται στο έδαφος του Λιβάνου κυρίως σε τομείς όπως η

γεωργία, οι τηλεπικοινωνίες, το λιανικό εμπόριο, η βιομηχανία πετρελαίου και οι χρηματοοικονομικές υπηρεσίες.⁴⁴

Οι αλληλεπιδράσεις της μακρόχρονης σχέσεις των δύο χωρών αλλά και η πρόθεση για συνέχιση αυτής της κληρονομιάς, αγγίζει και το πολιτιστικό, αλλά και πνευματικό επίπεδο. Η γαλλική γλώσσα παραμένει ζωντανή στο Λίβανο, παρά την αύξηση της παρουσίας της αγγλικής στον οικονομικό τομέα, λόγω της ανάγκης της διεθνούς ορολογίας των συναλλαγών, στα μέσα μαζικής ενημέρωσης, αλλά και στον τομέα της εκπαίδευσης. Σχεδόν οι μισοί μαθητές του Λιβάνου έχουν υποχρεωτική τη γαλλική γλώσσα στα σχολεία τους, ενώ είναι χαρακτηριστικό το γεγονός ότι σαράντα ιδρύματα πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και έξι δευτεροβάθμιας λειτουργούν πλήρως με γαλλικό πρόγραμμα σπουδών. Ο κορυφαίος προορισμός για την ολοκλήρωση της εκπαίδευσης των Λιβανέζων μαθητών, είναι η Γαλλία στην οποία ήδη φοιτούν περίπου 5.000 φοιτητές σε ιδρύματα σε όλη τη χώρα. Τέλος, το Γαλλικό Ινστιτούτο, με εννέα συνολικά παραρτήματα, το οποίο, μετά τη μετεγκατάστασή του στη Βηρυτό το 2011, διαδραματίζει σημαντικό ρόλο υπέρ της έρευνας και της διάδοσης της γνώσης στην περιοχή, σε συνεργασία με τοπικούς και διεθνείς φορείς.⁴⁵

Η Γαλλική Υπηρεσία Ανάπτυξης, η οποία είναι παρούσα στο Λίβανο από το 1999, έχει υπογράψει περίπου τριάντα χρηματοδοτικές συμφωνίες συνολικού ποσού 1,2 δισεκατομμυρίων ευρώ, επιδιώκοντας την επίτευξη τεσσάρων κύριων στόχων, την υποστήριξη των ευάλωτων πληθυσμών, τη δίκαιη πρόσβαση σε ποιοτικές υπηρεσίες υγείας και εκπαίδευσης, την ενίσχυση του ιδιωτικού τομέα και την υποστήριξη για την ανάπτυξη βιώσιμων πόλεων. Επιπλέον επιδίωξη της υπηρεσίας είναι η προώθηση της συνεργασίας, αλλά και της γαλλικής τεχνογνωσίας στην υλοποίηση των στόχων και των επιδιώξεών της.⁴⁶

Η διμερής συνεργασία τόσο στον τομέα της εσωτερικής ασφάλειας και πολιτικής προστασίας, όσο και σε αυτόν της στρατιωτικής, είναι ιδιαίτερα στενή και πηγάζει από τα πρώτα χρόνια αυτής της ειδικής σχέσης. Η Γαλλία, από τα πρώτα χρόνια της

---

⁴⁴ Υπουργείο Ευρωπαϊκών και Διεθνών Υποθέσεων της Γαλλίας. (2021) Παρουσίαση του Λιβάνου, διαθέσιμο στο: <https://www.diplomatie.gouv.fr/fr/dossiers-pays/liban/presentation-du-liban/>, ανακτήθηκε την 25 Μαρ 2022.

⁴⁵ Υπουργείο Ευρωπαϊκών και Διεθνών Υποθέσεων της Γαλλίας. (2021) Παρουσίαση του Λιβάνου, διαθέσιμο στο: <https://www.diplomatie.gouv.fr/en/country-files/lebanon/>, ανακτήθηκε την 25 Μαρ 2022.

⁴⁶ Υπουργείο Ευρωπαϊκών και Διεθνών Υποθέσεων της Γαλλίας. (2021) Παρουσίαση του Λιβάνου, διαθέσιμο στο: <https://www.diplomatie.gouv.fr/en/country-files/lebanon/>, ανακτήθηκε την 25 Μαρ 2022.

εντολής συμβάλλει στην εκπαίδευση και την ενίσχυση των ένοπλων δυνάμεων του Λιβάνου (LAF), οι οποίες αποτελούν τη μοναδική νόμιμη ένοπλη δύναμη στο Λίβανο.⁴⁷ Η συνδρομή της Γαλλίας ξεκινά με την εκπαίδευση Λιβανέζων αξιωματικών σε στρατιωτικές ακαδημίες και περνά και στην υποστήριξη με οπλικά συστήματα, αλλά και στη συνδρομή με προσωπικό. Άλλωστε η Γαλλία ήταν η πρώτη χώρα που απέστειλε ένοπλους για τη συγκρότηση της Προσωρινής Δύναμης του ΟΗΕ (UNIFIL), σε εφαρμογή του ψηφίσματος 425/1978, κατά τον δεκαπενταετή εμφύλιο πόλεμο στο Λίβανο. Την παρούσα περίοδο περίπου 700 Γάλλοι στρατιώτες αποτελούν οργανικό τμήμα αυτής της δύναμης.

2.2. Ο Ρόλος των Γάλλων Ηγετών στη Διαμόρφωση της Σχέσης

Η ιστορία των σχέσεων των Γάλλων ηγετών με τον Λίβανο είναι πολύ παλιά και έχει τις ρίζες της στα μέσα του 13ου αιώνα και στην εποχή του Λουδοβίκου του 9ου. Η ιδιαιτερότητα που απέκτησε αυτή η σχέση από τη ρητή «Γαλλική Εντολή» της Κοινωνίας των Εθνών παραμένει, παρά τις δυσκολίες και τις αναταράξεις, στενή μέχρι και σήμερα. Μετά την ανεξαρτησία του Λιβάνου το 1943 και την απόσυρση των γαλλικών στρατευμάτων από την περιοχή παρατηρήθηκε μία μετατόπιση στον τρόπο προσέγγισης της Γαλλίας στο Λίβανο. Η σχέση έγινε λιγότερο συναισθηματική και περισσότερο ρεαλιστική, αποσκοπώντας στην εξυπηρέτηση, κατά κάποιο τρόπο, των επιδιώξεων της Γαλλίας προκειμένου να μη χάσει το ρόλο της στην ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής. Καθοριστικό ρόλο σε αυτή τη στροφή της Γαλλίας στη σχέση της με το Λίβανο έπαιξαν οι ηγέτες των γαλλικών κυβερνήσεων, χαράσσοντας μία γραμμή που ακόμα και σήμερα δείχνει να ακολουθείται.⁴⁸

Κατά τη διάρκεια της προεδρίας του Ντε Γκωλ, η σχέση των δύο χωρών χαρακτηρίστηκε από μία άνευ όρων προσπάθεια της Γαλλίας για υποστήριξη του Λιβάνου σε διάφορους τομείς, κυρίως όμως στον τομέα της ασφάλειας και της άμυνας. Η περίοδος αυτή θα αποτελέσει ένα είδος οδηγού στις σχέσεις της Γαλλίας με το Λίβανο, η οποία θα ακολουθηθεί σε γενικές γραμμές και με κάποιες παρεκκλίσεις, από το σύνολο των Γάλλων ηγετών στη συνέχεια. Η πώληση των τεχνολογικά προηγμένων,

---

⁴⁷ United Nations. (2006) Η 1701/2006 Απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ, διαθέσιμο στο: <https://peacemaker.un.org/israellebanon-resolution1701>, ανακτήθηκε την 19 Μαρ 2022.

⁴⁸ Ήφαιστος Π. (2000) *Διπλωματία και Στρατηγική των Μεγάλων Ευρωπαϊκών Δυνάμεων Γαλλίας, Γερμανίας, Μεγάλης Βρετανίας*. (σελ. 86 – 89). Αθήνα: Ποιότητα.

για εκείνη την εποχή, Μιράζ III το 1966 και πυραύλων Κροτάλ το 1969, αποτελεί ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα των επιδιώξεων του Σαρλ ντε Γκωλ.⁴⁹

Σημαντικό ρόλο σε αυτή την αλλαγή της Γαλλικής πλευράς για τι Λίβανο έπαιξε και η προεδρία του Φουάντ Τσεχάντ στο Λίβανο, ο οποίος διακατέχονταν από έντονα φιλογαλλικά αισθήματα και επεδίωξε μεγαλύτερη επιρροή από τη Γαλλία, προκειμένου να καταστήσει το Λίβανο ένα σύγχρονο εθνικό κράτος βασισμένο σε δυτικές αξίες. Η επιλογή του για στενή συνεργασία με τη Γαλλία αποτέλεσε και μία εναλλακτική Τρίτη οδό μακριά από τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής αλλά και τη Σοβιετική Ένωση. Η «πολιτική μεγαλείου» του ντε Γκωλ αναστήλωσε τη Γαλλία, η οποία επανάκτησε την επιρροή και τον ρόλο της στη Μέση Ανατολή σε μεγάλο βαθμό.⁵⁰

Η περίοδος του διετέλεσε πρόεδρος της Γαλλίας ο Βαλερί Ζισκάρ Ντ' Εστέν, χαρακτήρηκε από το ξέσπασμα του εμφυλίου πολέμου στο Λίβανο. Σε μία περίοδο δύσκολη για τη σχέση της Γαλλίας με το Λίβανο, κλήθηκε ο Γάλλος πρόεδρος να τηρήσει τις ισορροπίες τόσο στο εσωτερικό της Γαλλίας, όσο όμως και στο διεθνές περιβάλλον.

Όταν ξέσπασε ο εμφύλιος πόλεμος στο Λίβανο τον Απρίλιο του 1975, η Γαλλία, η πρώην εντολοδόχος δύναμη, βρέθηκε σε αδιέξοδο. Η μακραίωνη σύνδεσή της με τον Λίβανο ως προστάτης των Μαρωνιτών Χριστιανών σήμαινε ότι αναμένονταν πολλά από τις γαλλικές αρχές. Ταυτόχρονα, η Γαλλία είχε δημιουργήσει ισχυρούς δεσμούς με την Οργάνωση για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης, έναν άλλο παράγοντα του εμφυλίου πολέμου.

Επισημώς η Γαλλία παρέμεινε ουδέτερη στη σύγκρουση. Το ασαφές γαλλικό σύνθημα της διατήρησης της ακεραιότητας, της κυριαρχίας και της ενότητας του Λιβάνου γινόταν όλο και πιο δύσκολο να ακολουθηθεί. Ωστόσο, πολλές από τις πρωτοβουλίες που ανέλαβε δεν είχαν ουσιαστική επιρροή και λειτούργησαν περισσότερο ως επίδειξη παρουσίας και δεν αντικατοπτρίστηκαν σε βαθύ αντίκτυπο στην εξέλιξη του πολέμου. Η Γαλλία επίσης δεν κατάφερε να διατηρήσει την ουδετερότητα την οποία επιθυμούσε ,παίρνοντας θέση ανάλογα με τις εξελίξεις, είτε

---

⁴⁹ Chehdan-Kalifé M. (1983) *Les relations entre la France et le Liban (1958-1978)*, (σελ. 46). Paris: Presses Universitaires de France.

⁵⁰ Sadaka G. (1986) *La Diplomatie Assassinée: La France dans la guerre du Liban, 1975-1985*, (σελ. 83 – 84). Beirut: Libania.

υπέρ των Μαρωνιτών χριστιανών είτε υπέρ της Οργάνωσης για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης.

Στις αρχές Απριλίου του 1976 και ενώ ο εμφύλιος μαινόταν ήδη, ο αντιπρόσωπος των Μαρωνιτών στη Γαλλία έστειλε επιστολή, στον πρόεδρο Ζισκάρ Ντ' Εστέν, ζητώντας την άμεση γαλλική παρέμβαση, φοβούμενος τον αφανισμό των χριστιανών της περιοχής. Η σκέψη ότι τα γαλλικά στρατεύματα θα ερχόταν να σώσουν τους χριστιανούς για άλλη μία φορά είχε τις βάσεις της στην ιστορία και στις επιταγές της ειδικής σχέσης της Γαλλίας με το Λίβανο και τους χριστιανούς της περιοχής.⁵¹ Προς απογοήτευση όμως της μερίδας των χριστιανών στο Λίβανο, στις 18 Μαΐου 1976 ο πρόεδρος Ζισκάρ Ντ' Εστέν δήλωσε ρητά ότι η Γαλλία δεν θα επενέβαινε στο Λίβανο.

Ωστόσο, κατά την επίσκεψή του στις Ηνωμένες Πολιτείες, μόλις δύο ημέρες αργότερα, ο Γάλλος πρόεδρος δήλωσε απροσδόκητα ότι οι συνθήκες φαίνονταν ευνοϊκές και ότι θα μπορούσε η Γαλλία να στείλει πέντε χιλιάδες Γάλλους στρατιώτες μέσα στις επόμενες σαράντα οκτώ ώρες.⁵² Αυτή η απρόσμενη στροφή του Γάλλου προέδρου πυροδότησε ποικίλες αντιδράσεις τόσο στο εσωτερικό περιβάλλον της Γαλλίας όσο και σε αυτό του Λιβάνου. Το γεγονός, ότι η αλλαγή αυτή έγινε σε αμερικανικό έδαφος, προκάλεσε πολλούς κλυδωνισμούς στη σχέση της Γαλλίας με το Λίβανο, δίνοντας στην ουσία μία νέα διάσταση και εγείροντας το συναίσθημα ότι η Γαλλία δεν αποτελούσε στην ουσία μια μεγάλη δύναμη, αλλά απλά έναν ακόμα σύμμαχο των Αμερικανών.

Η αλλαγή στη στάση του Γάλλου προέδρου, αντιμετωπίστηκε με ιδιαίτερο σκεπτικισμό από τον αραβικό κόσμο. Το γεγονός, μάλιστα, ότι η αλλαγή αυτή επήλθε επί αμερικανικού εδάφους περιέπλεξε τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίστηκε στο Λίβανο, προκαλώντας την υπόνοια ότι η Γαλλία δεν ενεργούσε ανεξάρτητα, αλλά υπό την καθοδήγηση των συμμάχων Αμερικανών. Σύσσωμος ο αραβικός τύπος επέκρινε τη στάση του Γάλλου ηγέτη, μη διστάζοντας μάλιστα να εκφράσουν την άποψη ότι η Γαλλία χρησιμοποιούνταν ως η «πατούσα της γάτας» για τα αμερικανικά σχέδια στην

---

⁵¹ «*la France serait prête à envoyer des forces au Liban pour y maintenir l'ordre 'au cas ou le conseil de sécurité déciderait l'envoi de forces arabes et internationales au Liban'*» in Telegram from Argod, Beirut, 3 April 1976, MAE 1835INVA 416 (Liban 1973-1982).

⁵² New York Times. (1976) *French In Dispute on Lebanon Role*, διαθέσιμο στο: <https://www.nytimes.com/1976/05/24/archives/french-in-dispute-on-lebanon-role.html>, ανακτήθηκε την 08 Μαρ 2022.

περιοχή.⁵³ Ωστόσο μερίδα του τύπου τόνιζε την ιστορική ευθύνη της Γαλλίας, ως μεγάλης δύναμης, ώστε να καταστεί δυνατή η έξοδος του Λιβάνου από το αδιέξοδο στο οποίο είχε βρεθεί.⁵⁴

Η αλλαγή της στάσης του Γάλλου προέδρου και μάλιστα επί αμερικανικού εδάφους, μόλις δύο εικοσιτετράωρα μετά την αρχική αρνητική του θέση, επέφερε αρνητικές συνέπειες και ισχυρούς κλυδωνισμούς και στο εσωτερικό της Γαλλίας, με τα κόμματα της αριστεράς να διακρίνουν ότι η προτεινόμενη αποστολή στρατιωτών στο Λίβανο αποτελούσε άλλη μια προσπάθεια στη συνεχή αποικιοκρατική πολιτική της κυβέρνησης.

Ο Φρανσουά Μιτεράν ήταν ένας ακόμα ηγέτης ο οποίος βαδίζοντας στο δρόμο που χάραξε ο Σαρλ ντε Γκωλ, για το Σύνταγμα της Πέμπτης Δημοκρατίας της Γαλλίας, διατήρησε τις αρχές της εξωτερικής πολιτικής της Γαλλίας. Πάντα προσπαθούσε να διατηρεί όσο το δυνατόν περισσότερες επιλογές στη διάθεσή του, έτσι ώστε να είναι σε θέση να λάβει την πιο σωστή. Μέσα από την εσωτερική του πολιτική και την εσωτερική νομιμοποίηση κατάφερε να διευρύνει την εξωτερική πολιτική της χώρας.

Η ισραηλινή εισβολή στον Λίβανο το 1982 αποτέλεσε μία άμεση πρόκληση για τη συνοχή της μακροχρόνιας πολιτικής της Γαλλίας, η οποία στην ουσία στηριζόταν στις αρχές αυτής του Σαρλ Ντε Γκωλ, για τις σχέσεις της με τον αραβικό κόσμο γενικότερα και τον Λίβανο συγκεκριμένα. Αυτή βασιζόταν σε τρεις θεμελιώδεις αρχές, την ανεξάρτητη θέση, την ιδιαίτερη φιλία με τον αραβικό κόσμο και τη συνεχή και ενεργή παρουσία στην περιοχή.

Ο Φρανσουά Μιτεράν ήταν ο πρώτος πρόεδρος της Πέμπτης Δημοκρατίας της Γαλλίας που επισκέφθηκε τη χώρα του Λιβάνου, σε ένα ταξίδι αστραπή, τον Οκτώβριο του 1983, λόγω των αιματηρών βομβιστικών επιθέσεων κατά των γαλλικών στρατευμάτων, που είχαν αποσταλεί στην περιοχή, στο πλαίσιο μιας πολυεθνικής δύναμης, κατά τη διάρκεια του εμφυλίου στο Λίβανο. Ο ίδιος ο πρόεδρος, μερικούς μήνες αργότερα, εξέφρασε την πρόθεσή του να αποσυρθούν τα γαλλικά στρατεύματα από την περιοχή του Λιβάνου, δηλώνοντας ότι η Γαλλία θα βρει άλλους τρόπους να

---

⁵³ «*Le Gourrierec to Sauvagnargues*», Islamabad, 28 May 1976, MAE 1835INVA 414 (Liban 1973-1982).

⁵⁴ «*la responsabilité 'historique' de la France, en tant que puissance mandataire, dans l'imbroglie libanaise, et ironisent sur la prétention [...] pays à vouloir encore faire figure de grande puissance*» in Telegram from Herly, Tel-Aviv, 24 May 1976, MAE 1669INVA 302 (Liban 1973-1982).

διατηρήσει τις παραδοσιακές της σχέσεις με το Λίβανο.⁵⁵ Η απόφαση στηρίχθηκε κυρίως στις αντιδράσεις στο εσωτερικό της Γαλλίας, οι οποίες είχαν αρχίσει να γίνονται ολοένα και πιο έντονες κυρίως μετά τις απώλειες που είχαν προκληθεί, αλλά και στην πρόθεση για τη δημιουργία συνθηκών στο εσωτερικό του Λιβάνου το οποίο θα μπορούσε να ανταπεξέλθει στις απαιτήσεις που είχαν δημιουργηθεί.

Ο Γάλλος πρόεδρος Ζακ Σιράκ, υπήρξε κατά κάποιο τρόπο το ίδιο δεσμευμένος με τον αραβικό κόσμο, ενώ είναι χαρακτηριστικό το γεγονός ότι είχε πολύ στενές σχέσεις τόσο με πρόεδρο του Λιβάνου Ραφίκ Χαρίρι τον ίδιο και τον οποίο θεωρούσε έναν από τους καλύτερους φίλους του, όσο και με την οικογένειά του.

Κατά τη διάρκεια της θητείας του, ο Σιράκ, έκανε πολύ μεγάλη προσπάθεια για την παροχή βοήθειας και ουσιαστικής στήριξης στο Λίβανο. Διοργάνωσε και χρηματοδότησε τις δύο διασκέψεις που πραγματοποιήθηκαν στο Παρίσι το 2001, όπως και αυτή του 2007, οι οποίες είχαν σκοπό την εύρεση λύσεων και τη συγκέντρωση πόρων για την οικονομική αναζωογόνηση του Λιβάνου. Προσπάθησε, με συνεχείς επενδύσεις στην περιοχή, να δώσει ευκαιρίες στους Λιβανέζους για εύρεση εργασίας και για οικονομική ανάκαμψη, ενώ ο ίδιος έσπευσε να επισκεφτεί το Λίβανο το 2005.

Σχετικά με τον Λίβανο, ο Σιράκ πίστευε ότι, όλος ο λιβανέζικος λαός έχει δικαίωμα στην ασφάλεια και στην ειρηνική ζωή. Ήταν υπέρμαχος ενός εθνικού διαλόγου και διατηρούσε την άποψη ότι η Χεζμπολάχ αποτελούσε έναν πολύ σημαντικό παράγοντα στην πολιτική σκηνή της χώρας και έπρεπε η ίδια να αναλάβει τις ευθύνες της για τον ουσιαστικό της ρόλο.

Η γαλλική στήριξη στο Λίβανο συνεχίστηκε και την περίοδο της προεδρίας του Νικολά Σαρκοζί. Ο πρόεδρος προσελκύει ολοένα και περισσότερο την προσοχή και την κάλυψη των μαζικών, εγχώριων και διεθνών, μέσων ενημέρωσης, όχι μόνο για τις πολυάριθμες εσωτερικές μεταρρυθμιστικές πρωτοβουλίες του, αλλά και λόγω της εντατικής διπλωματικής του δραστηριοποίησης στη διεθνή σκηνή. Η πολιτική του Σαρκοζί αντιπροσωπεύει τις παραδοσιακές γαλλικές φιλοδοξίες να διαδραματίσει εξέχοντα ρόλο στη διεθνή σκηνή γενικά, αλλά και στη Μέση Ανατολή ειδικότερα. Έτσι, αγκαλιάζει στόχους και αντιλήψεις του παρελθόντος, ενώ ταυτόχρονα υιοθετεί νέες μεθόδους και στοχεύει στην αύξηση της επιρροής της Γαλλίας στη Μέση Ανατολή

---

⁵⁵ Washington Post. (1984) *Mitterrand Says France on Verge of Beirut Exit*, διαθέσιμο στο: <https://www.washingtonpost.com/archive/politics/1984/03/24/mitterrand-says-france-on-verge-of-beirut-exit/72c4518d-42da-4096-83dc-daa7b6a1bb7f/>, ανακτήθηκε την 17 Μαρ 2022.

και ειδικά στο Λίβανο, προωθώντας τα γαλλικά συμφέροντα στην περιοχή και ενισχύοντας τον ρόλο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προβάλλοντας πρωτοβουλίες όπως η Κοινή Ευρωπαϊκή Εξωτερική και Αμυντική Πολιτική και η Μεσογειακή Ένωση.

Χαρακτηριστικό γεγονός για την πολιτική προσέγγιση του Γάλλου προέδρου στην περιοχή και της σχέσης της Γαλλίας με το Λίβανο, αποτελεί η επίσκεψη μιας αντιπροσωπείας πολιτικών και οικονομικών προσωπικοτήτων της Γαλλίας το 2008, με επικεφαλής τον ίδιο τον πρόεδρο, για την οικονομική στήριξη και για τη δημιουργία επενδύσεων για την ανάπτυξη της περιοχής.⁵⁶

Σε ανάλογο μήκος κύματος κυμάνθηκε και η πολιτική της Γαλλίας κατά την προεδρία του Φρανσουά Ολάντ. Σε περίοπτη θέση στον κατάλογο με τις προτεραιότητες της προεδρίας του Γάλλου προέδρου βρισκόταν ο Λίβανος για οικονομικούς, πολιτικούς, στρατηγικούς και ιστορικούς λόγους. Ο Ολάντ δεν θα μπορούσε να ξεφύγει από τα μονοπάτια που χάραζαν οι προκάτοχοί του σε ότι αφορά την προσέγγιση της Γαλλίας στην Ανατολική Μεσόγειο και τη Μέση Ανατολή. Ο Λίβανος συνέχισε να αποτελεί ένα κομμάτι της ιστορίας της Γαλλίας και ο Φρανσουά Ολάντ φάνηκε να είναι συνεπής μαζί του.

Η επίσκεψη του Γάλλου προέδρου Ολάντ στο Λίβανο είχε τέσσερις κύριους αντικειμενικούς σκοπούς, οι οποίοι δείχνουν και το επίπεδο του ενδιαφέροντος της Γαλλίας για την περιοχή. Ο πρώτος από αυτούς τους σκοπούς ήταν η προώθηση και η εδραίωση των διμερών γαλλο-λιβανικών δεσμών σε όλους τους τομείς. Ο δεύτερος σκοπός είχε να κάνει με την κατάσταση στη Συρία και τον τραγικό αντίκτυπο από την εισροή προσφύγων στο Λίβανο. Ο τρίτος αντικειμενικός σκοπός της επίσκεψης ήταν η ουσιαστική επιβεβαίωση της υποστήριξης των επίσημων στρατιωτικών δυνάμεων του Λιβάνου και ιδιαίτερα του λιβανικού στρατού. Τέλος ο τέταρτος σκοπός της επίσκεψης αφορούσε στην πολιτική κατάσταση και στο προεδρικό κενό του Λιβάνου, το οποίο υφίστατο από το 2014.

Η περίοδος της θητείας του Γάλλου προέδρου Εμμανουέλ Μακρόν, σε ότι αφορά τη σχέση της Γαλλίας με το Λίβανο χαρακτηρίστηκε από την πολιτική κρίση στο εσωτερικό του Λιβάνου, από τη μεγάλη έκρηξη στο λιμάνι της Βηρυτού και βέβαια από τις επιπτώσεις της πανδημίας του COVID – 19, οι οποίες σε συνδυασμό και με τα

---

⁵⁶ France 24. (2008) *Sarkozy on Diplomatic Visit to Lebanon*, διαθέσιμο στο: <https://www.france24.com/en/20080607-sarkozy-diplomatic-visit-lebanon-lebanon-france>, ανακτήθηκε την 17 Μαρ 2022.

υπόλοιπα προβλήματα αποκτούν πολύ μεγάλες και δυσάρεστες διαστάσεις. Η πρόθεση του Μακρόν για τη συνέχιση βοήθειας και παροχής στήριξης στο Λίβανο ήταν και είναι δεδομένη, όμως δε θα γίνει με λευκή επιταγή. Θα πρέπει αρχικά να ξεπεραστούν όλα τα κενά στις δομές του πολιτικού οικοδομήματος της χώρας, ώστε να καταστεί σαφές ότι η οποιαδήποτε βοήθεια θα έχει ουσιαστικό αντίκτυπο.

Η επίσκεψη του Γάλλου προέδρου στη Βηρυτό αμέσως μετά την πολύνεκρη έκρηξη στο λιμάνι της πόλης, τον Αύγουστο του 2020, αποτελεί μία απόδειξη της άρρηκτης σχέσης που υφίσταται μεταξύ των δύο χωρών. Η δέσμευση για την ανοικοδόμηση της πληγείσας περιοχής και η ανταπόκριση από τον κόσμο του Λιβάνου δείχνουν για άλλη μια φορά πόσο ανάγκη έχει ο Λίβανος τη Γαλλία. Η επίσκεψη ορόσημο στην επέτειο των εκατό χρόνων από τη δημιουργία του «Μεγάλου Λιβάνου», στις 1 Σεπτεμβρίου 2020, αναστήλωσε το ηθικό όλων εκείνων που ονειρεύονται τη Γαλλία ως τον προστάτη του Λιβάνου.

Προβαίνοντας σε μία πολύ σημαντική κίνηση ο Γάλλος πρόεδρος Εμμανουέλ Μακρόν απέστειλε στον Λίβανο έναν οδικό χάρτη, ο οποίος περιείχε πολιτικές και οικονομικές μεταρρυθμίσεις που απαιτούνταν για να «ξεκλειδώσει» η ξένη βοήθεια και να σωθεί η χώρα. Στο συγκεκριμένο οδικό χάρτη περιλαμβάνονταν ο έλεγχος της Κεντρικής Τράπεζας, ο διορισμός προσωρινής κυβέρνησης που θα ξεκινούσε επείγουσες μεταρρυθμίσεις, η διεξαγωγή πρόωρων βουλευτικών εκλογών, η συνέχιση της ανθρωπιστικής βοήθειας για την αντιμετώπιση της πανδημίας COVID-19, η πρόοδος στις συνομιλίες με το ΔΝΤ και την εποπτεία των Ηνωμένων Εθνών σχετικά με τα διεθνή ανθρωπιστικά κεφάλαια που επρόκειτο να διατεθούν στον Λίβανο.⁵⁷

Η Γαλλία με την ηγετική πρωτοβουλία του Εμμανουέλ Μακρόν, πρωτοστάτησε στο συντονισμό της διεθνούς αντίδρασης για το Λίβανο. Ο ρόλος της Γαλλίας στηρίχθηκε σε τρεις παράγοντες. Πρώτον, η Γαλλία είχε πάντα συναισθηματικούς, ιστορικούς και πολιτιστικούς δεσμούς με τον Λίβανο και εκμεταλλεύτηκε κατά κάποιο τρόπο την ευκαιρία να ανακτήσει την επιρροή στην περιοχή, η οποία μετριάστηκε από άλλους διεθνείς και περιφερειακούς δρώντες. Δεύτερον, το Παρίσι έχει την οικονομική ισχύ η οποία του παρέχει τη δυνατότητα να έρθει σε επαφή με όλες τις τοπικές και

---

⁵⁷ Middle East Political and Economic Institute (2020). Emmanuel MACRON Has Sent a Roadmap to Lebanon Outlining Political and Financial Reforms, διαθέσιμο στο: <https://mepei.com/emmanuel-macron-has-sent-a-roadmap-to-lebanon-outlining-political-and-financial-reforms/>, ανακτήθηκε την 23 Νοε 2022.

περιφερειακές δυνάμεις, συμπεριλαμβανομένης και της Χεζμπολάχ και τρίτον, οι επερχόμενες εκλογές στις ΗΠΑ άφησαν ένα διπλωματικό άνοιγμα στη Γαλλία, καθώς η κυβέρνηση Τραμπ επικεντρωνόταν σε πιο πειστικά ζητήματα.

Έχοντας σαφείς επιρροές από τις αρχές του Σαρλ ντε Γκωλ, ο Μακρόν προσπαθεί να εφαρμόσει μια γενικότερη πολιτική κυριαρχίας στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου, αλλά και της Μέσης Ανατολής. Ο σκοπός της Γαλλίας είναι να αποτελεί τη σημαντικότερη περιφερειακή δύναμη στην περιοχή για την ανάδειξη τόσο της ιστορικής της κληρονομιάς όσο και την επίτευξη των σύγχρονων αντικειμενικών της σκοπών.

Η Γαλλία ως μόνιμο μέλος του Συμβουλίου Ασφαλείας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών είναι σε θέση να επηρεάζει τις αποφάσεις του. Κάτι το οποίο έχει πραγματοποιηθεί πολλές φορές, από τα πρώτα χρόνια ακόμα της σύστασης του Οργανισμού. Είναι πάρα πολλά τα ψηφίσματα του ΟΗΕ στο πέρασμα των χρόνων που αφορούν σε καταστάσεις τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό του Λιβάνου. Από το 1948, που είναι το πρώτο ψήφισμα του ΟΗΕ για το Λίβανο και αφορούσε στους Παλαιστίνιους πρόσφυγες, μέχρι σήμερα, έχουν εκδοθεί συνολικά σαράντα τρία ψηφίσματα. Σε όλα αυτά η Γαλλία έχει υπερψηφίσει, καθιστώντας σαφές το γεγονός της ιδιαίτερης και ειδικής σχέσης που έχει με το Λίβανο.⁵⁸

Σημαντική επίσης είναι η συνδρομή της Γαλλίας και στις αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε ότι έχουν να κάνουν με το Λίβανο και την παροχή, κυρίως, οικονομικής βοήθειας σε αυτόν. Από το 2011, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει διαθέσει σχεδόν 722 εκατομμύρια ευρώ σε ανθρωπιστική βοήθεια, προκειμένου να ικανοποιήσει επείγουσες ανάγκες στο Λίβανο. Η χρηματοδότηση αφορούσε στην παροχή βοήθειας στην κυβέρνηση για την αντιμετώπιση των αναγκών που προκύπτουν από τις συνεχόμενες εισροές Σύριων προσφύγων, λόγω του πολέμου στη Συρία, αλλά και στην υποστήριξη ευάλωτων λιβανέζικων κοινοτήτων που επηρεάστηκαν από την κοινωνικοοικονομική κρίση, την πανδημία COVID-19 και την έκρηξη στο λιμάνι της Βηρυτού.⁵⁹

---

⁵⁸ Security Council Report. (2022) UN Documents for Lebanon, διαθέσιμο στο: https://www.securitycouncilreport.org/un_documents_type/security-council/resolutions/page/3?ctype=Lebanon&cbtype=lebanon#038;cbtype=lebanon, ανακτήθηκε την 28 Μαρ 2022.

⁵⁹ European Commission. (2021) European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations: Lebanon, διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/echo/where/middle-east/lebanon_en, ανακτήθηκε την 29 Μαρ 2022.

(ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ)

Κεφάλαιο τρίτο

Η ειδική σχέση της Γαλλίας – Λιβάνου

3.1 Η Παρούσα Κατάσταση στο Λίβανο.

Η πολιτική αβεβαιότητα στο εσωτερικό του Λιβάνου συνεχίζει να παραμένει σε ιδιαίτερα υψηλά επίπεδα. Αν και το υπουργικό συμβούλιο του Νατζίμπ Μικάτι έλαβε ψήφο εμπιστοσύνης από το κοινοβούλιο στις 20 Σεπτεμβρίου 2021, τερματίζοντας ένα κενό 13 μηνών, δεν έδωσε λύση στο κυβερνητικό αδιέξοδο καθότι ανεστάλησαν για τρεις μήνες οι αρχαιρεσίες του συμβουλίου, διατηρώντας ένα εύθραυστο πολιτικό τοπίο το οποίο είναι πιθανό να συνεχίσει να αποτελεί κώλυμα για τη λήψη εξωτερικής οικονομικής βοήθειας, για την οικονομική μεταρρύθμιση, για τη διαχείριση της πανδημίας COVID – 19 και για την παροχή βασικών δημόσιων υπηρεσιών και αγαθών.

Η Σαουδική Αραβία και άλλα κράτη του Κόλπου συνεχίζουν τα περιοριστικά μέτρα κατά του Λιβάνου από τον Οκτώβριο του 2021, με αφορμή την κριτική που άσκησε ο Τζορτζ Κορντάχι στην ένοπλη παρέμβαση της Σαουδικής Αραβίας στην Υεμένη. Παρά την παραίτηση του Κορντάχι, τα κράτη του Κόλπου δεν έχουν ακόμη αποκαταστήσει πλήρως τους διπλωματικούς και εμπορικούς δεσμούς με τον Λίβανο, επιδεινώνοντας τα ήδη σοβαρά οικονομικά του προβλήματα. Παρόλα αυτά υπάρχει μία αισιοδοξία αφού η Αίγυπτος και η Ιορδανία σχεδιάζουν να προμηθεύσουν τον Λίβανο με φυσικό αέριο και ηλεκτρική ενέργεια εντός του 2022 μέσω συριακών υποδομών.

Η διαφθορά στον Λίβανο είναι ευρέως διαδεδομένη και διακρίνεται σε όλα τα επίπεδα της κοινωνίας, όπως αυτό αντικατοπτρίζεται και από τον παγκόσμιο, αλλά και περιφερειακό μέσο όρο των επιδόσεων της χώρας στους περισσότερους τομείς της διακυβέρνησης. Τα πολιτικά κόμματα, η δημόσια διοίκηση, το κοινοβούλιο και η αστυνομία θεωρούνται οι πιο διεφθαρμένοι θεσμοί της χώρας. Σε ένα βαθμό, λόγω της πολιτικής αστάθειας, η χώρα δεν έχει κατορθώσει να δημιουργήσει τις απαραίτητες δομές ακεραιότητας. Επίσης δεν διακρίνονται σοβαρές ενδείξεις ότι υφίσταται η ισχυρή πολιτική βούληση για την καταπολέμηση της διαφθοράς.

Οι ομολογιακές ρυθμίσεις των διαφόρων κυβερνήσεων του Λιβάνου, για την κατανομή της εξουσίας, τροφοδοτούν τα δίκτυα πατρωνίας και τις πελατειακές σχέσεις, γεγονός που υπονομεύει περαιτέρω το σύστημα διακυβέρνησης της χώρας. Οι

οικονομικές επιχειρήσεις συνήθως λειτουργούν υπό την αιγίδα συγκεκριμένων ηγετικών οικογενειών και πολιτικών προσώπων. Το υψηλό δημόσιο χρέος, η διαφυγή κεφαλαίων και η συνεχιζόμενη κατάρρευση του νομίσματος καθυστερούν σημαντικά τα σχέδια των ιδιωτικοποιήσεων. Η διαφθορά είναι ιδιαίτερα εκτεταμένη σχεδόν σε όλους τους τομείς των δημόσιων υπηρεσιών, έχοντας σοβαρή επίπτωση στην κατανομή των δημόσιων συμβάσεων και δαπανών.⁶⁰

Στις τρομοκρατικές ομάδες που δρούσαν στο Λίβανο περιλαμβάνονταν η Χεζμπολάχ, το ISIS, η Χαμάς και οι Ταξιαρχίες του Αμπντουλάχ Αζάμ. Από αυτές, η Χεζμπολάχ που έχει τη φυσική της έδρα στο Λίβανο και την άμεση υποστήριξη του Ιράν παρέμεινε η πιο ικανή και η πιο δραστήρια, αναβαθμίζοντας συνεχώς και το ρόλο της στην κοινωνία του Λιβάνου. Τέτοια είναι η δυναμική της οργάνωσης, που τον Αύγουστο του 2019, ήταν σε θέση σε ανακοινώσει ότι τα αποθέματα της σε κατευθυνόμενους πυραύλους ακριβείας, της έδιναν τη δυνατότητα να αντιπαρατεθεί με το Ισραήλ, όταν το τελευταίο την κατηγόρησε ότι κατασκεύαζε το συγκεκριμένο είδος πυραύλου εντός του εδάφους του Λιβάνου.

Επιπλέον θα πρέπει να αναφερθεί ότι αρκετά άτομα που περιλαμβάνονται στον παγκόσμιο κατάλογο των πλέον καταζητούμενων τρομοκρατών είτε παρέμεναν στην περιοχή του Λιβάνου ή είχαν ως κέντρο της δράσης τη χώρα εκμεταλλεζόμενη την πολιτική αστάθεια, η οποία είναι κατά κάποιο τρόπο συνηθισμένη στην περιοχή.

Η δράση των λοιπών τρομοκρατικών ομάδων εξακολουθεί να έχει στόχο τις δυνάμεις ασφαλείας στο βόρειο Λίβανο, τα εμπορικά κέντρα και τις ευάλωτες κοινότητες, όπως αυτές οι οποίες κατοικούν στο Όρος του Λιβάνου. Βέβαια θα πρέπει να αναφερθεί ότι οι δυνατότητες των σουνιτών τζιχαντιστών έχουν μειωθεί σημαντικά μετά την κοινή δράση του κράτους με τη Χεζμπολάχ, κυρίως από το 2017 και έπειτα.

Σε πολύ υψηλά επίπεδα κυμαίνεται και η εγκληματικότητα στο Λίβανο. Τα σοβαρά περιστατικά βίαιων εγκλημάτων, όπως οι ένοπλες ληστείες και οι επιθέσεις, αυξάνονται λόγω της κατάρρευσης του βιοτικού επιπέδου. Οι διάφορες μικροκλοπές είναι όλο και πιο συχνές, ιδίως στη Βηρυτό και την Τρίπολη, ενώ οι απαγωγές για λύτρα αποτελούν έναν ιδιαίτερο κίνδυνο για την Κοιλιάδα του Μπεκαά. Ο αυξημένος πληθωρισμός, η φτώχεια και η ανεργία αυξάνουν την πιθανότητα κλοπών και

---

⁶⁰ Transparency International. (2021) *Η Διαφθορά στο Λίβανο*, διαθέσιμο στο: <https://www.transparency.org/en/countries/lebanon>, ανακτήθηκε την 29 Μαρ 2022.

ληλασιών, καθώς η κυβέρνηση του Λιβάνου δε δείχνει να είναι σε θέση να αντιμετωπίσει τον αυξανόμενο πληθωρισμό και τις συνέπειες αυτής της κρίσης.⁶¹

Οι ανάγκες της ανθρώπινης ασφάλειας και οι ανησυχίες του κοινού θεωρούνται ακρογωνιαίος λίθος για μια ουσιαστική μεταρρύθμιση στον τομέα της ασφάλειας με επίκεντρο την προστασία της ανθρώπινης ζωής και των περιουσιακών του στοιχείων. Με αυτό το σκεπτικό και σε μια προσπάθεια να βρεθεί και να υλοποιηθεί μια βιώσιμη λύση για την ασφάλεια του ατόμου, το Κέντρο Πολιτικών Μελετών του Λιβάνου διεξήγαγε μια πανεθνική έρευνα σχετικά με τις αντιλήψεις για τις απειλές ασφαλείας, αλλά και τους θεσμούς που παρέχουν ασφάλεια. Η έρευνα αποκάλυψε ότι η πλειονότητα των Λιβανέζων αισθάνεται λιγότερο ασφαλής σήμερα από ότι στο παρελθόν και ότι οι περισσότερες απειλές για την ασφάλεια θεωρούνται πολύ σοβαρές σε εθνικό επίπεδο αλλά λιγότερο σοβαρές σε τοπικό επίπεδο. Τέλος η έρευνα έδειξε ότι, η απειλή που συνιστούν οι Σύριοι πρόσφυγες χαρακτηρίζεται σταθερά σοβαρή σε ολόκληρη τη χώρα. Οι απειλές για το έγκλημα και οι προκλήσεις για την ασφάλεια ήταν διαφοροποιημένες σε περιφερειακό, θρησκευτικό, αστικό/αγροτικό επίπεδο και σε επίπεδο φύλου.

Ο τομέας της εκπαίδευσης στον Λίβανο αντιμετώπισε πολλαπλούς κλυδωνισμούς κατά την τελευταία δεκαετία, με σημαντική επιτάχυνση από το 2019. Ο αντίκτυπος της κρίσης στη Συρία, αλλά γεγονότων που ακολούθησαν, όπως για παράδειγμα η πανδημία του COVID-19, προκάλεσε σημαντική διατάραξη στην ήδη ευαίσθητη ακαδημαϊκή κοινότητα της χώρας, η οποία συνεχώς επιδεινώνεται όσο περνάει ο καιρός.

Οι εκρήξεις στο λιμάνι της Βηρυτού, το 2020, προκάλεσαν ζημιές σε περισσότερα από 200 δημόσια και ιδιωτικά σχολεία, 32 πανεπιστήμια και 20 κέντρα τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, επηρεάζοντας τους μαθητές, τους εκπαιδευτικούς και τις κοινότητες γενικότερα. Οι κλονισμοί αυτοί οδήγησαν σε μια εκπαιδευτική κρίση και σε αποσταθεροποίηση των σημαντικότερων δημόσιων και ιδιωτικών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, καθώς και των κοινοτικών κέντρων μάθησης. Επιπλέον, επηρέασαν αρνητικά την ικανότητα του Υπουργείου Παιδείας και Ανώτατης Εκπαίδευσης και των εταίρων του τομέα της εκπαίδευσης να ανταποκριθούν

---

⁶¹ Η φτώχεια ανέρχεται σήμερα στο 78% σύμφωνα με τον ΟΗΕ. Οι κλοπές και οι ληστείες αυξήθηκαν κατά 57% το 2020 σε σύγκριση με το 2019. Το ποσοστό αυτό αυξάνεται στο 83% για τις δολοφονίες κατά την ίδια περίοδο.

στις αυξανόμενες απαιτήσεις για δημόσια χρηματοδοτούμενη εκπαίδευση ή να αντιμετωπίσουν τον αυξανόμενο αριθμό των παιδιών που δεν πηγαίνουν σχολείο.

Το Πολυετές Πρόγραμμα Ανθεκτικότητας του Λιβάνου επιδιώκει να διασφαλίσει ότι πάνω από 875.000 κορίτσια και αγόρια που έχουν πληγεί από την κρίση, συμπεριλαμβανομένων των εφήβων, θα έχουν ισότιμη πρόσβαση σε δωρεάν εκπαίδευση και ότι κάθε μαθητής θα είναι σε θέση να μαθαίνει αποτελεσματικά. Το πρόγραμμα επικεντρώνει σε βασικούς στόχους, όπως η δημιουργία των πλαισίων και του προγραμματισμού για μακροπρόθεσμες δεσμεύσεις, η βελτίωση της τεκμηρίωσης και της διαφάνειας των δράσεων που υλοποιούνται στον τομέα της εκπαίδευσης από το Υπουργείο Παιδείας και Ανώτατης Εκπαίδευσης.

Ο Λίβανος βιώνει το τελευταίο διάστημα μια οδυνηρή χρηματοπιστωτική και οικονομική κρίση, η οποία στην ουσία ξέσπασε τον Οκτώβριο του 2019. Η οικονομική κατάσταση στο Λίβανο έχει επιδεινωθεί, τόσο από τις χρηματοπιστωτικές και οικονομικές κρίσεις, όσο και από την πανδημία του COVID-19, αλλά και από την έκρηξη στο λιμάνι της Βηρυτού, στις 4 Αυγούστου 2020.

Η νομισματική κρίση επηρεάζει τη συναλλαγματική ισοτιμία, τον πληθωρισμό, το δημόσιο χρέος και τα επιτόκια. Η κυβέρνηση του Λιβάνου αθέτησε τις πληρωμές του χρέους της τον Μάρτιο του 2020, και αυτό προκάλεσε την απώλεια της αξίας του τοπικού νομίσματος κατά 80%. Το τοπικό νόμισμα κατέρρευσε στην ουσία, μετά την οικονομική και πολιτική κρίση του 2019, ενώ υποτιμήθηκε ριζικά μετά την έκρηξη στη Βηρυτό. Οι τράπεζες της χώρας είχαν παγώσει αρχικά τις αναλήψεις χρημάτων, λόγω της έλλειψης επαρκών κεφαλαίων, ενώ στη συνέχεια εφαρμόζαν μία πολιτική περιορισμού και ελεγχόμενων αναλήψεων, προσπαθώντας να εξασφαλίσουν τη διαθεσιμότητα επαρκών κεφαλαίων.

Οι ομάδες ανθρωπιστικής βοήθειας στη χώρα αντιμετωπίζουν μια νομισματική κρίση, που επιδεινώνεται από τη χρήση πολλαπλών συναλλαγματικών ισοτιμιών. Η Κεντρική Τράπεζα του Λιβάνου έχει πραγματικά ανάγκη οι ομάδες βοήθειας να χρησιμοποιούν συναλλαγματικές ισοτιμίες πολύ χαμηλότερες από αυτές που αναμένονται στην αγορά. Οι ομάδες ανθρωπιστικής βοήθειας στη χώρα μένουν με την επιλογή να διαπραγματευτούν με τις αντίστοιχες τράπεζες σχετικά με τις πιο ευνοϊκές

ισοτιμίες μετατροπής για να βοηθήσουν στη μεγιστοποίηση του αριθμού των κεφαλαίων που λαμβάνουν οι πελάτες τους.⁶²

Η οικονομική και χρηματοπιστωτική κρίση απειλεί τη σταθερότητα του Λιβάνου. Η Παγκόσμια Τράπεζα δήλωσε ότι η οικονομική κατάσταση στο Λίβανο είναι από τις βαθύτερες υφέσεις στη σύγχρονη ιστορία. Οι τράπεζες του Λιβάνου δεν διαθέτουν επαρκή ρευστότητα. Οι τράπεζες δεν μπορούν να αποπληρώσουν τις καταθέσεις των πελατών. Ο τραπεζικός τομέας στο Λίβανο έχει καταρρεύσει, με τους μικροκαταθέτες να σηκώνουν το βάρος των ζημιών. Οι τράπεζες έχουν επιβάλει ανεπίσημους κεφαλαιακούς ελέγχους περιορίζοντας την πρόσβαση των καταθετών στις αποταμιεύσεις τους.

Εξίσου σημαντικά είναι τα ζητήματα που αφορούν στην εφαρμογή και στην καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο εσωτερικό του Λιβάνου. Υφίστανται αξιόπιστες αναφορές οι οποίες κάνουν λόγο για σοβαρούς περιορισμούς στην ελευθερία της έκφρασης και των μέσων ενημέρωσης, συμπεριλαμβανομένης της βίας, των απειλών βίας ή των αδικαιολόγητων συλλήψεων ή ακόμα και διώξεων κατά δημοσιογράφων και της λογοκρισίας, ενώ είναι ιδιαίτερα έντονη η παιδική εργασία. Παρόλο που η νομική δομή προβλέπει τη δίωξη και τιμωρία όσων έχουν διαπράξει παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και διαφθορά, η εφαρμογή παραμένει ένα δυσεπίλυτο πρόβλημα

Ιδιαίτερα σημαντικός, για τον Λίβανο, είναι ο ρόλος των γυναικών, καθώς τα ιστορικά, γεωγραφικά και πολιτικά χαρακτηριστικά του Λιβάνου είχαν και έχουν ακόμη, σημαντικό αντίκτυπο στη θέση των εντός των συνόρων του. Αν και είναι μία από τις μικρότερες αραβικές χώρες, αποτελεί ωστόσο ένα σημαντικό περιφερειακό κέντρο πολιτισμού, εκπαίδευσης, υγείας και οικονομικών. Συνέβαλε ουσιαστικά στην προετοιμασία και τη διατύπωση της Οικουμενικής Διακήρυξης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, αλλά έκτοτε έχει παραβιάσει τη συμφωνία περισσότερες από μία φορές στην ιστορία της με τις εμφύλιες διαμάχες.⁶³

Μέσα σε αυτό το ιστορικό και πολιτικό πλαίσιο αναδύθηκε το κίνημα για τα δικαιώματα των γυναικών του Λιβάνου. Το κίνημα μπορεί να εντοπιστεί στα τέλη του

---

⁶² World Bank (2021), *Lebanon Economic Monitor, Fall 2021: The Great Denial*, διαθέσιμο στο: <https://www.worldbank.org/en/country/lebanon/publication/lebanon-economic-monitor-fall-2021-the-great-denial>

⁶³ Department of State's *International Religious Freedom*, διαθέσιμο στο: <https://www.state.gov/religiousfreedomreport/>

19ου αιώνα, όταν ένας αυξανόμενος αριθμός γυναικών άρχισε να εκφράζει αιτήματα για μεγαλύτερα δικαιώματα. Στα τέλη του αιώνα, πολλές γυναίκες με επιρροή μετανάστευσαν με τις οικογένειές τους στην Αίγυπτο, που ήταν τότε το κέντρο της αραβικής αναγέννησης, είτε για πολιτικούς είτε για οικονομικούς λόγους. Με την άφιξή τους εκεί ξεκίνησαν τη δική τους προσπάθεια κυρίως με την έκδοση περιοδικά, τα οποία επικεντρώνονταν σε γυναικεία θέματα και περιείχαν άρθρα υπέρ της εκπαίδευσης των γυναικών, των δικαιωμάτων τους να εργάζονται και να κερδίζουν τα προς το ζην και των ελευθερία να επιλέγουν αν θα είναι καλυμμένες.

Το γυναικείο κίνημα δεν μπορούσε να μην αποτελέσει και αυτό θύμα, κατά κάποιο τρόπο του εμφυλίου πολέμου, καθώς οι ακτιβίστριες έστρεψαν τις προσπάθειές τους σε κοινωνικές υπηρεσίες και υπηρεσίες αρωγής, συμβάλλοντας στην κάλυψη του κενού που άφησε το διαλυμένο κράτος. Το κίνημα αναβίωσε μετά τον πόλεμο και τα νεοσύστατα δίκτυα γυναικών άρχισαν να επικεντρώνουν τις προσπάθειές τους στη μεταρρύθμιση των νόμων που εισάγουν διακρίσεις. Ο Λίβανος επικύρωσε τη Σύμβαση για την εξάλειψη κάθε μορφής διακρίσεων κατά των γυναικών το 1997, ενώ το επόμενο έτος, η κυβέρνηση συγκρότησε την Εθνική Επιτροπή για τις Γυναίκες του Λιβάνου, προκειμένου να είναι σε θέση να επιβλέπει την εφαρμογή και υλοποίηση των στόχων της Σύμβασης.

Τέλος ένας σημαντικός κίνδυνος, ο οποίος είναι πάντα διάχυτος στον Λίβανο, είναι ο κίνδυνος του πολέμου με το Ισραήλ, ο οποίος παραμένει πάντα υπαρκτός, όπως άλλωστε έχει διδάξει και η πρόσφατη ιστορία των δύο χωρών. Ένας τέτοιος πόλεμος θα συνεπαγόταν εκτεταμένες ζημιές στις ήδη ταλαιπωρημένες λιβανέζικες υποδομές και εγκαταστάσεις. Βέβαια πάντα υπάρχει η περίπτωση της απότομης κλιμάκωσης αναλόγως των ενεργειών των παλαιστινιακών οργανώσεων στην περιοχή ή της Χεζμπολάχ.

3.2 Οι θέσεις της Γαλλίας για τη Μ. Ανατολή και την Αν. Μεσόγειο.

Από τις αρχές του 19ου αιώνα, η Γαλλία προσπαθεί να επεκτείνει το ζωτικό της χώρο και τείνει να διατηρεί μια περίπλοκη σχέση με τις χώρες στις νοτιοανατολικές ακτές της Μεσογείου. Οι αρχική μορφή αυτών των σχέσεων χαρακτηριζόταν από την επιβολή της παρουσίας της με βία, μέσω αποικισμού, προτεκτοράτων ή στρατιωτικών παρεμβάσεων. Με το πέρασμα των χρόνων, τη συνεχώς μεταβαλλόμενη υφή της

διεθνούς σκηνης και την αλληλεξάρτηση των συσχετισμών δυνάμεων στο διεθνές περιβάλλον, οι πολιτικές προσεγγίσεις της Γαλλίας σε σχέση με τις χώρες της Μέσης Ανατολής τροποποιήθηκαν και απέκτησαν ένα πιο πολύπλοκο χαρακτήρα. Σε κάθε περίπτωση όμως παραμένει σε κυρίαρχη θέση η επιθυμητή τελική κατάσταση, η οποία είναι η διατήρηση μιας ηγετικής παρουσίας στην περιοχή.⁶⁴

Η πολιτική της Γαλλίας για τη Μέση Ανατολή και την Ανατολική Μεσόγειο στηρίζεται σε δύο θεμελιώδεις βάσεις, στην ιστορική της κληρονομιά στην ευρύτερη περιοχή που σχετίζεται με πολιτισμικά στοιχεία και στο αποικιοκρατικό της υπόβαθρο, που έχει να κάνει τις γεωπολιτικές της επιδιώξεις στην περιοχή. Αν και τα δύο αυτά στοιχεία είναι συμπληρωματικά μεταξύ τους, διασταυρώνονται με τα πολιτικά και οικονομικά συμφέροντα του τουρκικού κράτους στην περιοχή, το οποίο, με την αναθεωρητική πολιτική που ακολουθεί τα τελευταία χρόνια, αποτελεί αυτή τη στιγμή τον κυριότερο αντίπαλο της Γαλλίας στη διεκδίκηση του ρόλου του περιφερειακού ηγεμόνα.

Το Σεπτέμβριο πραγματοποιήθηκε στην Κορσική μία συνάντηση με την ονομασία «Med7», όπου μετείχαν η Γαλλία, η Ελλάδα, η Ιταλία, η Κύπρος, η Μάλτα, η Ισπανία και η Πορτογαλία, ο Γάλλος πρόεδρος Εμμανουέλ Μακρόν αναφέρθηκε στην ανάγκη για «Pax Mediterranea», ενώ ταυτόχρονα επισήμανε τις επεκτατικές βλέψεις της Άγκυρας και την προσπάθειά της για επιβολή μιας νέας τάξης στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου.

Το γεγονός ότι η Γαλλία προσπαθεί να διατηρήσει την πολιτική της παρουσία στη Μέση Ανατολή και την Ανατολική Μεσόγειο έρχεται σε ρήξη με την εξωτερική πολιτική της Τουρκίας, οι προκλήσεις της οποίας είναι αυξανόμενες και γίνονται ολοένα και πιο επικίνδυνες. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το μνημόνιο συνεργασίας της Τουρκίας με τη Λιβύη το 2019 και η συμφωνία των δύο χωρών για τη Συνθήκη Θαλάσσιων Ορίων, προκειμένου να δημιουργηθεί Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη στη Μεσόγειο Θάλασσα, το οποίο θεωρήθηκε από τη Γαλλία ως πραγματική απειλή κατά της Ευρωπαϊκής Ένωσης.⁶⁵

---

⁶⁴ Daguzan, J. F. (2009). *France's Mediterranean Policy: Between Myths and Strategy* (σελ. 387). London: Journal of Contemporary European Studies.

⁶⁵ France 24. (2020) Turkey-Libya deals 'void': Egypt, France, Greece, Cyprus, διαθέσιμο στο: <https://www.france24.com/en/20200108-turkey-libya-deals-void-egypt-france-greece-cyprus>, ανακτήθηκε την 30 Μαρ 2022.

Σε αυτό το γεγονός η Γαλλία, τόσο από γεωπολιτική, όσο και από γεωπολιτισμική άποψη, θα μπορούσε να υποθέσει ότι οι νότιοι γείτονες της Λιβύης, το Τσαντ, ο Νίγηρας, το Μάλι και το Σουδάν, και ενδεχομένως και οι ανατολικοί της, η Τυνησία και η Αλγερία, θα ήταν οι επόμενες περιοχές διείσδυσης της Τουρκίας, γεγονός που θα σήμαινε ότι επιρροή που έχει, σε αυτές τις αρχαίες αποικίες της, θα κινδύνευε να αποδυναμωθεί.

Η γεωγραφική εγγύτητα, οι ιστορικοί δεσμοί και οι πολιτιστικές και κοινωνικές ανταλλαγές ορίζουν σε πολύ μεγάλο βαθμό το διαρκές ενδιαφέρον της Γαλλίας για τη Μέση Ανατολή, αλλά και την Ανατολική Μεσόγειο. Όμως τα συμφέροντα ασφάλειας και ο περιφερειακός ανταγωνισμός είναι ολοένα και πιο εμφανή στη χάραξη και στη διαμόρφωση της πολιτικής της Γαλλίας για την ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής.

Η Γαλλία δραστηριοποιείται σε όλη τη Μέση Ανατολή τα τελευταία χρόνια, υποστηρίζοντας ένα Κοινό Ολοκληρωμένο Σχέδιο Δράσης, προσπαθώντας να αναζωογονήσει τη διπλωματία με το Ιράν, να δημιουργήσει μια νέα κυβέρνηση στο Λίβανο και να πετύχει μια ευρωπαϊκή συναίνεση για τη Συρία. Το Παρίσι, εκτός των άλλων, έχει συνεισφέρει με στρατεύματα στον αγώνα κατά του Ισλαμικού Κράτους και έχει ενισχύσει τις συνεργασίες με την Αίγυπτο και τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, προσπαθώντας πάντα να συγκρατήσει τις τουρκικές φιλοδοξίες στην Ανατολική Μεσόγειο, αλλά και στη Μέση Ανατολή.

Η ανάδειξη της ως περιφερειακός ηγεμόνας στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου και της Μέσης Ανατολής, θα αποτελεί πάντα ένα διαρκή στόχο στη χάραξη της υψηλής στρατηγικής και στην εφαρμογή της εξωτερικής πολιτικής της Γαλλίας. Μετά και την απόσυρση των αμερικανικών δυνάμεων από την περιοχή φαίνεται να δημιουργείται ένα κενό ασφαλείας, το οποίο προσπαθεί η Γαλλία να καλύψει κυρίως όμως με διπλωματικά μέσα, λαμβάνοντας πρωτοβουλίες για συνεργασίες στην περιοχή οι οποίες είναι σε θέση να φέρουν την επιζητούμενη σταθερότητα και ασφάλεια.

Μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, η Γαλλία επιχειρεί να διαδραματίσει έναν ηγετικό ρόλο στο διεθνές στερέωμα, προσπαθώντας να μετατρέψει την εικόνα της από μια κραταιά και αναγνωρισμένη αποικιακή δύναμη, σε έναν ισχυρό και αδιαμφισβήτητο υποστηρικτή της συνολικής ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, σε κάθε επίπεδο, αλλά και σε έναν οπαδό της διεθνούς συνεργασίας ευρύτερα.

Έτσι η Γαλλία επιζητά την διεθνή παρουσία καθώς και ενεργό ρόλο στην παγκόσμια σκηνή και προσπαθεί να επιτύχει το σκοπό της αυτό μέσω, κατά κάποιο τρόπο, της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι πρωτοβουλίες της Γαλλίας, εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, χαρακτηρίζονταν αρχικά από τη σύμπλευση και τη συνεργασία με τη Γερμανία. Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια οι πρωτοβουλίες της Γαλλίας για τη Μέση Ανατολή και Ανατολική Μεσόγειο, φαίνεται πως διαφοροποιούνται.

Η Γαλλία θέλει να διαφοροποιηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση και κυρίως από τη Γερμανία, οι προθέσεις και οι προτεραιότητες της οποίας δε συμβαδίζουν πάντοτε με τις αντίστοιχες γαλλικές. Η διαφοροποίηση αυτή στη γαλλική εξωτερική πολιτική, έναντι της αντίστοιχης γερμανικής, έγκειται στο γεγονός της αντιμετώπισης διαφορετικών κινδύνων στην Ανατολική Μεσόγειο. Η διεύρυνση του ρόλου που επιζητά η Γαλλία αλλά και οι πολύ καλές σχέσεις της Γερμανίας με την Τουρκία, αποτελούν έναν πολύ σημαντικό παράγοντα, που καθορίζει την εξωτερική πολιτική της Γαλλίας, η οποία συχνά, δεν φοβάται να διαφοροποιηθεί από τη Γερμανία, ακόμα και εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η Γαλλία ως μία πρώην αποικιακή δύναμη πάντα θα επιδεικνύει ένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον και θα αισθάνεται μία ιδιαίτερη έλξη τόσο για τις χώρες της Βόρειας Αφρικής όσο και για τις χώρες της Μέσης Ανατολής, αλλά κυρίως με την περιοχή του Λεβάντε και τη χώρα του Λιβάνου. Ειδικά μετά το 1995 και τη Διακήρυξη της Βαρκελώνης, έγινε μία προσπάθεια από τη Γαλλία να ενισχύσει τη θέση της και την πολιτική της στη Μέση Ανατολή και την Ανατολική Μεσόγειο γενικότερα, στηριζόμενη στη βάση αρχικά της ευθύνης που απορρέει από το αποικιοκρατικό παρελθόν της για την προστασία και την παρέμβαση όπου εκείνη κρίνει ότι απαιτείται σε χώρες με τις οποίες υπάρχει ένας ιστορικός δεσμός, αλλά και στις αρχές της εξωτερικής της πολιτικής, αρχές που έχουν τις ρίζες τους, κατά κάποιο τρόπο, στο μεγάλο Γάλλο ηγέτη Σαρλ Ντε Γκωλ, όπως για παράδειγμα το προβαλλόμενο μεγαλείο της Γαλλίας, η ανεξαρτησία των κινήσεων της στη διεθνή σκηνή και η σαφής και έντονη χρήση της ήπιας ισχύος.

Τέλος ένας εξίσου σημαντικός παράγοντας που διαδραματίζει κρίσιμο ρόλο στη χάραξη και στην εφαρμογή της εξωτερική πολιτική της Γαλλίας είναι ο ενεργειακός. Η Γαλλία καλείται να διασφαλίσει ζωτικά συμφέροντα στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου, στο πλαίσιο της ενεργειακής εξωτερικής της πολιτικής, για την αξιοποίηση των αποθεμάτων φυσικού αερίου. Αυτός είναι και ένας ακόμη λόγος για την επιφύλαξη

της Γαλλίας απέναντι στη στάση της Τουρκίας σε αντίθεση με την Ευρωπαϊκή Ένωση που υιοθετεί μία πιο μετριοπαθή και ελαστική πολλές φορές αντιμετώπιση.

Στο πέρασμα των χρόνων της ιστορίας, πάντα η Γαλλία επεδείκνυε επεκτατικές τάσεις προς τις χώρες της Βόρειας Αφρικής και της Ανατολικής Μεσογείου, γεγονός το οποίο έχει συντελέσει ουσιαστικά και στη διατήρηση του ενδιαφέροντός της για τις χώρες αυτές. Αυτή η πολιτική της Γαλλίας ουσιαστικά χαρακτηρίζει τις οικονομικές, στρατιωτικές και πολιτικές σχέσεις της Γαλλίας με τις πρώην αποικίες της στην Αφρική, οι οποίες έχουν την απαρχή τους στην περίοδο της Γαλλικής Αποικιακής Αυτοκρατορίας και αποτελούν έναν σημαντικό λόγο του ενδιαφέροντος Γαλλίας για την περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου, το οποίο και παραμένει αμείωτο. Η Γαλλία πάντα αποζητούσε ένα ρόλο «προστάτη» των περιοχών αυτών, νοιώθοντας η ίδια ιδιαίτερη την ευθύνη για τις εξελίξεις και τα γεγονότα που λαμβάνουν χώρα σε αυτές.

Η εξωτερική πολιτική της Γαλλίας στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου, προσδιορίζεται και καθοδηγείται, από ένα σύνολο παραγόντων που αφορούν, τόσο στην αποικιοκρατική της ιστορία στην περιοχή και στις βασικές αρχές της ως έθνος και διαμορφώθηκαν ήδη από τον Σαρλ Ντε Γκωλ, όσο και από παράγοντες που διαμορφώθηκαν αργότερα, όπως ο φόβος των μεταναστευτικών ροών και η αξιοποίηση των ενεργειακών κοιτασμάτων. Ως εκ τούτου, η Γαλλία είναι αποφασισμένη να διαδραματίσει ενεργό και σημαντικό ρόλο στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου και οι ενέργειές της στο πεδίο της εξωτερικής πολιτικής κινούνται προς την κατεύθυνση της συνεχούς και ενισχυμένης παρουσίας της στην περιοχή αυτή.

3.3 Οι Μελλοντικές Προοπτικές της Ειδικής σχέσης Γαλλίας – Λιβάνου.

Ο στόχος της Γαλλίας και του προέδρου της του Εμμανουέλ Μακρόν για το Λίβανο είναι ξεκάθαρος και χαρακτηρίζεται από τις επιρροές της ιστορίας της σχέσης των δύο χωρών, αφού επιδιώκει την προστασία του Λιβάνου από τα «χέρια» των περιφερειακών δυνάμεων. Σκοπός της Γαλλίας είναι η αποκατάσταση της τάξης και της σταθερότητας στο Λίβανο, γεγονός που πρέπει να αντιμετωπίσει τις δυσκολίες που προκύπτουν από την προσπάθεια παρέμβασης άλλων περιφερειακών δυνάμεων όπως της Τουρκίας, της Σαουδικής Αραβίας και του Ιράν.

Οι Σουνίτες μουσουλμάνοι μπορούν να προστρέξουν για βοήθεια ή για προστασία στους Τούρκους ή στους Σαουδάραβες, οι Σίιτες έχουν την ιρανική

προστασία, ενώ οι Χριστιανοί του Λιβάνου, προσβλέπουν μόνο στη Γαλλία για υποστήριξη και κατά κάποιο τρόπο την ασφάλεια τους. Αυτή η τάση των χριστιανών της περιοχής αποτελεί μία συνέχεια της ιστορίας της σχέσης των δύο χωρών, η οποία αποτελεί και ένα πολύ ισχυρό συστατικό για τη διατήρησή της.

Σε αυτό το πλαίσιο προσπάθησε και ο Εμμανουέλ Μακρόν να καθορίσει το μέλλον του Λιβάνου και κατά συνέπεια και της ειδικής αυτής σχέσης, εκδίδοντας έναν οδικό χάρτη για την ανασυγκρότηση της χώρας, ο οποίος αποτελούταν από τέσσερις κύριες κατευθύνσεις, την αντιμετώπιση της πανδημίας, την ανοικοδόμηση της Βηρυτού, την εφαρμογή οικονομικών μεταρρυθμίσεων και την πάταξη της διαφθοράς, καθώς και τη διοργάνωση βουλευτικών εκλογών.

Η σχετική στασιμότητα που παρατηρείται στην εξέλιξη των εσωτερικών δρώμενων του Λιβάνου, έχει να κάνει καθαρά με τις προθέσεις της ηγεσίας του Λιβάνου. Αν δεν υπάρξει μία ουσιαστική στροφή από την ηγεσία της χώρας δύσκολα θα μεταβληθεί η κατάσταση του Λιβάνου στο εγγύς μέλλον. Παρά τις εξαγγελίες και τις ανακοινώσεις για τις προοπτικές στο σχεδιασμό της βιωσιμότητας και ανάπτυξης μέχρι το 2030 οι ενέργειες των πολιτικών αρχών δεν συμβαδίζουν με αυτές.

Ο ρόλος της Γαλλίας ως προστάτης όλων των χριστιανών του Λιβάνου που σχηματίστηκε μέσα στο πέρασμα της ιστορίας, φαίνεται να χάνει την παλιά του αίγλη. Η συναισθηματική αξία του Λιβάνου φαίνεται να αντικαθίσταται από μία πιο πεζή προσέγγιση βασισμένη σε συμφέροντα που έχουν να κάνουν με τον αναβαθμισμένο ρόλο που επιζητά η Γαλλία στην ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής, αλλά και της Ανατολικής Μεσογείου.

Η Γαλλία δεσμευμένη από την ιστορία που διέπει αυτή την ιδιαίτερη και μοναδική της σχέση με το Λίβανο, θα συνεχίσει να είναι αρωγός στην ανάπτυξη και αποκατάσταση της σταθερότητας στο Λίβανο. Πάντα θα αποτελεί τον προστάτη του Λιβάνου, αλλά και πάντα θα διακρίνονται «φωνές» στο εσωτερικό της χώρας που θα αναζητούν την περίοδο της «Γαλλικής Εντολής».

Ως πρώην αποικιακή δύναμη, η Γαλλία, αισθάνεται ότι έχει το δικαίωμα να επεκτείνει την επιρροή της στον Λίβανο. Με τη Γαλλία να βρίσκεται σε μια πορεία με μεγαλύτερη ελευθερία κινήσεων στην εξωτερική της πολιτική, με μία τάση να απομακρύνεται από τα συμφέροντα των μεγάλων δυνάμεων και έχοντας φιλοδοξίες να

γίνει ισχυρότερη δύναμη από ό,τι είναι, προσπαθεί να διεκδικήσει ξανά τις πρώην αποικίες της Γαλλίας ως σφαίρα επιρροής της.

Έχοντας ως βάση τη σχέση που έχει αναπτυχθεί με το Λίβανο η Γαλλία είναι σε θέση να αποδυναμώσει τις τουρκικές επιρροές και να γίνει ο φύλακας του βόρειου προπύργιου του Λιβάνου, ενώ παράλληλα θα μπορεί να αυξήσει την επιρροή της στη γειτονική Συρία, επίσης πρώην γαλλική αποικία. Από τον Λίβανο, επίσης, η Γαλλία μπορεί ευκολότερα να προβάλλει την ισχύ της στην Ανατολική Μεσόγειο, όπως για παράδειγμα υποστηρίζοντας τις θέσεις της Ελλάδας και της Κύπρου ενάντια στην τουρκική αναθεωρητική πολιτική. Αν και τα συμφέροντα της Γαλλίας και της Τουρκίας συγκρούονται στην Ανατολική Μεσόγειο, με τη Γαλλία να αποτελεί τον προστάτη του Λιβάνου επεκτείνοντας την επιρροή της, είναι δυνατόν τα συμφέροντα αυτά να συγκρουστούν και στην αρένα της Μέσης Ανατολής.

Συμπεράσματα

Παρατηρώντας κάποιος την εξέλιξη της σχέσης της Γαλλίας με το Λίβανο δεν μπορεί παρά να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι πρόκειται για μία ειδική σχέση. Μία σχέση που δημιουργήθηκε στα μέσα του 13ου αιώνα και η οποία φτάνει μέχρι τη σύγχρονη εποχή της ιστορίας. Όπως ακριβώς εξελίσσεται και εκσυγχρονίζεται η κοινωνία και ο πολιτισμός, έτσι ακριβώς εξελίσσεται και η σχέση αυτή και η οποία συνεχώς μεταβάλλεται και προσαρμόζεται στις επιταγές της κάθε εποχής.

Η σχέση αυτή στα πρώτα στάδια της ύπαρξής είχε περισσότερο τη μορφή μιας σχέσης πατρωνίας και προστασίας της περιοχής του Λεβάντε και των χριστιανών της από τη μεγάλη αποικιοκρατική δύναμη, τη Γαλλία. Περνώντας από πολλά στάδια, αλλά ποτέ από αυτό της αδιαφορίας, η σχέση αυτή έχει αποκτήσει μία πιο ρεαλιστική και πραγματιστική υφή, προβάλλοντας περισσότερο τα συμφέροντα της Γαλλίας, μειώνοντας παράλληλα την έκφραση των ιστορικών και συναισθηματικών δεσμών των δύο χωρών.

Η τάση της Γαλλίας για την παροχή οποιουδήποτε είδους βοήθειας και στήριξης προς το Λίβανο δεν θα πάψει ποτέ να υφίσταται. Ο Λίβανος πάντοτε θα αποτελεί για τη Γαλλία ένα ξεχωριστό κράτος και η Γαλλία για το Λίβανο θα αποτελεί πάντα την ελπίδα για τη σωτηρία. Αυτό άλλωστε είναι κάτι που γίνεται εύκολα διακριτό βλέποντας την εσωτερική δομή της χώρας αλλά και τις αντιδράσεις τόσο των υψηλά ιστάμενων πολιτικών προσώπων, όσο και του ίδιου του λαού, κυρίως δε της σημαντικής μερίδας των χριστιανών. Είναι ξεκάθαρος άλλωστε ο σημαντικός ρόλος των Μαρωνιτών Χριστιανών στη δημιουργία και στην εδραίωση αυτής της σχέσης, σε όλη την περίοδο της ιστορίας.

Ένα άλλο συμπέρασμα που απορρέει, από τη μελέτη της ιστορίας αυτής της ειδικής σχέσης, είναι το γεγονός ότι ο Λίβανος αποτελεί ιστορικό ιερό για τη συντριπτική πλειοψηφία των Γάλλων ηγετών. Όλοι οι πρόεδροι των Γαλλικών Δημοκρατιών, στη χάραξη της υψηλής στρατηγικής τους και της εξωτερικής πολιτικής τους είχαν σε περίοπτη θέση το Λίβανο, προσπαθώντας να παρέχουν οποιαδήποτε βοήθεια ήταν αναγκαία για τη σταθερότητα στην περιοχή, κάτι το οποίο είναι απαραίτητο για οποιαδήποτε επιπλέον επένδυση.

Όμως, αυτό που αποδεικνύεται μέσα από την ιστορία, είναι το γεγονός ότι όλη αυτή η στήριξη και η βοήθεια φαίνεται να μην έχει τα αναμενόμενα αποτελέσματα.

Αυτό οφείλεται σε πολλούς λόγους, οι οποίοι έχουν να κάνουν καθαρά με τη φυσιολογία της πληθυσμιακής και θρησκευτικής σύνθεσης του Λιβάνου. Ακριβώς αυτό τον παράγοντα έλαβε υπόψη η Γαλλία όταν κατένειμε τις πολιτικές εξουσίες στο Λίβανο. Οι σχεταριστικές τάσεις όμως αποτελούν το μεγαλύτερο ίσως πρόβλημα που αντιμετωπίζει η χώρα.

Ένας παράγοντας που επιδρά τελείως ανασταλτικά στο μέλλον και την εξέλιξη του Λιβάνου είναι η διαφθορά που υφίσταται σχεδόν σε όλα τα επίπεδα του πολιτικού και κοινωνικού βίου. Αυτή η διαφθορά αποτελεί τροχοπέδη σε οποιαδήποτε προσπάθεια γίνεται για επένδυση και για οικονομική βοήθεια, αλλά και για ουσιαστική αλλαγή. Πολλά βέβαια από τα στελέχη της πολιτικής ηγεσίας της χώρας φαίνεται να μην επιθυμούν κάποια αλλαγή στη διαμορφωθείσα κατάσταση διότι προφανώς θα κλονιζόταν τα δικά τους συμφέροντα.

Ένα επιπλέον θέμα που έχει δημιουργήσει και δημιουργεί ακόμη προβλήματα στη σταθερότητα στο εσωτερικό της χώρας, αλλά και στη διατήρηση των διπλωματικών σχέσεων του Λιβάνου με άλλα κράτη είναι οι οργανωμένες ομάδες των Παλαιστινίων μαχητών που ζουν και δραστηριοποιούνται στην νότια περιοχή του Λιβάνου. Άλλωστε δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις που έχουν έρθει σε ένοπλη αντιπαράθεση με τους Ισραηλινούς, προκαλώντας ακόμα και εισβολές στο έδαφος του Λιβάνου.

Κανείς δεν θα μπορούσε να παραβλέψει τόσο την ύπαρξη, όσο και τον ιδιαίτερα ουσιαστικό ρόλο που διαδραματίζει η Χεζμπολάχ στην πολιτική και κοινωνική ζωή της χώρας. Μία οργάνωση, ένα κόμμα ή όπως θα ήθελε ο καθένας να χαρακτηρίσει «το Κόμμα του Θεού», παρά τις πολύ πρόσφατες ιστορικές του καταβολές έχει εμπλακεί πολύ σοβαρά στο πολιτικό προσκήνιο, επηρεάζοντας σημαντική μερίδα του πληθυσμού, σε βαθμό πλέον που να μην νοείται οποιαδήποτε πολιτική λύση στο αδιέξοδο του Λιβάνου χωρίς την παρουσία της.

Ο σχεταρισμός αποτελεί τη μοιραία κρίση του Λιβάνου. Όλες οι λιβανέζικες παρατάξεις θα πρέπει να κατανοήσουν την έννοια της ειρηνικής συνύπαρξης και την επιθυμία για το δημόσιο όφελος, αποκλείοντας οποιαδήποτε στοιχεία ατομικισμού, στρεφόμενοι στην ανάγκη για τη θεραπεία του χάσματος που υπάρχει, προκειμένου να επικρατήσει η λογική ότι πάνω όλους και από όλα θα πρέπει να είναι το συμφέρον του Λιβάνου.

Η ειδική σχέση της Γαλλίας με το Λίβανο θα συνεχίσει να υφίσταται, όμως προκειμένου να αναπτυχθεί και να αποδώσει ουσιαστικά τα οφέλη που προκύπτουν από αυτήν, θα πρέπει να γίνουν κάποιες δραματικές αλλαγές, κυρίως στο εσωτερικό σύστημα και στις δομές του δημόσιου βίου του Λιβάνου. Η μετάβαση σε ένα κοινοβουλευτικό σύστημα αναλογικής εκπροσώπησης, καταργώντας στην ουσία το υφιστάμενο το οποίο προβλέπει την κατανομή της εξουσίας βασιζόμενο στις θρησκευτικές ομάδες θα αποτελούσε μία λύση για τι μέλλον, απαλλάσσοντας τη χώρα από τη διαφθορά.

Από την άλλη πλευρά, στο Λίβανο πρέπει πάντα να λαμβάνεται υπόψιν ο παράγοντας Χεζμπολάχ. Οι προτάσεις για μια γενική αναδιάρθρωση του κράτους με στόχο τη δημιουργία σταθερών θεσμών, οι οποίες βλέπουν τη Χεζμπολάχ, τη μεγάλη σιιτική δύναμη στο Λίβανο, ως το κύριο εμπόδιο κάθε μεταρρύθμισης, αγνοούν την πραγματικότητα. Παραγνωρίζουν το γεγονός ότι η Χεζμπολάχ χαίρει ευρείας λαϊκής υποστήριξης. Αυτή η πραγματικότητα έχει οδηγήσει ομάδες πολιτών με επιρροή να μετριάσουν τα αιτήματά τους για πλήρη ανατροπή του ισχύοντος πολιτικού συστήματος, ενώ η «συμμαχία» μεταξύ της Χεζμπολάχ και του χριστιανού προέδρου Μισέλ Αούν, θα μπορούσε να αποτελέσει ένα βασικό πυλώνα για τη σταθερότητα στο Λίβανο.

Οι διάφορες πολιτικές ομάδες που δραστηριοποιούνται στο Λίβανο θα πρέπει να εστιάζουν περισσότερο στην εφαρμογή των κοινωνικών και οικονομικών προγραμμάτων με στόχο την καταπολέμηση της φτώχειας, στην προάσπιση και προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και στην καταπολέμηση της διαφθοράς εντός του υπάρχοντος πολιτικού συστήματος στον Λίβανο. Ακόμη κι αν ένας μικρός αριθμός ανεξάρτητων βουλευτών καταφέρει να κατοχυρώσει κοινοβουλευτικές έδρες μετά τις εκλογές, θα είναι ήδη μια πρώτη επιτυχία ώστε να ξεκινήσει ένας θεσμικός διάλογος για τη διαφθορά.

Επίσης για την ανοικοδόμηση του Λιβάνου και την πλήρη αναδιοργάνωση της χώρας θα πρέπει να υπάρχει συνεχής έλεγχος και παρακολούθηση όλων των οικονομικών συμβάσεων που έχουν υπογραφεί για το σκοπό αυτό. Αυτό θα μείωνε σημαντικά τη διαρροή χρημάτων και θα οδηγούσε στην πλήρη αξιοποίηση όλων των οικονομικών πόρων, τουλάχιστον μέχρι να υπάρξει κυβέρνηση στο Λίβανο που θα έχαιρε της εμπιστοσύνης όλων και θα μπορούσε να αναλάβει και αυτό το έργο. Θα μπορούσε λοιπόν να συγκροτηθεί μία κοινή επιτροπή αποτελούμενοι από τεχνοκράτες

κατά κύριο λόγο η οποία θα είχε αποστολή τον διεξοδικό έλεγχο όλων των οικονομικών επενδύσεων στη χώρα.

Η Γαλλία διαθέτει όλα τα απαραίτητα συστατικά στοιχεία, όπως η οικονομία, οι στρατιωτικές δυνατότητες αλλά και η αποικιακή κληρονομιά για να εδραιώσει, αλλά και να αυξήσει ακόμη περισσότερο το ειδικό πολιτικό βάρος της στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου και της Μέσης Ανατολής, κυρίως συνδυάζοντας τα στοιχεία τα οποία διαθέτει με την ισχυρή και ενεργή διπλωματία τόσο εντός όσο και εκτός ορίων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Βασική επιδίωξη του Παρισιού είναι αναβάθμιση του ρόλου του σε ηγετικό, σε μία νέα αρχιτεκτονική ασφαλείας, η οποία μεταξύ των άλλων αποσκοπεί και στην επίτευξη υψηλότερου βαθμού ανεξαρτησίας από τις Ηνωμένες Πολιτείες, αλλά και σε περαιτέρω εμβάθυνση των σχέσεων με χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Έτσι αναλαμβάνει ηγετικό ρόλο στην Ευρωπαϊκή Ένωση, επιδιώκοντας την επιβολή κυρώσεων στην Τουρκία, παρακάμπτοντας την αντίθετη βούληση της Γερμανίας, στηρίζοντας την Ελλάδα στην διαμάχη με την Τουρκία, ένεκα των Διεθνών Συνθηκών και λαμβάνοντας την απαιτούμενη για νομιμοποίηση, τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό, δημιουργώντας επιπροσθέτως την εικόνα του υπερασπιστή του δικαίου, του νόμου και της τάξης.

Παράλληλα η Γαλλία προσπαθεί διαρκώς για τη βελτιστοποίηση της εσωτερικής της εικόνας και την εξασφάλιση της εσωτερικής νομιμοποίησης, με κοινωνικές παροχές και προγράμματα προς το γαλλικό λαό. Άλλωστε, ο αντίκτυπος των εσωτερικών πολιτικών ζητημάτων και οι συνέπειές τους στις διεθνείς σχέσεις, πάντα αποτελεί μια ανησυχητική πτυχή της γαλλικής μεσογειακής πολιτικής.

Η Γαλλία πρωτοστάτησε στον συντονισμό της διεθνούς αντίδρασης, προτρέποντας τον σχηματισμό μιας ανεξάρτητης, τεχνοκρατικής κυβέρνησης και φιλοξενώντας μια διάσκεψη χορηγών κατά κάποιο τρόπο, όπου η βοήθεια προς τον Λίβανο εξαρτήθηκε από μέτρα κατά της διαφθοράς και διοικητικές και οικονομικές μεταρρυθμίσεις. Παρόλα αυτά, η Γαλλία είναι πιθανό να αντιμετωπίσει σημαντικές δυσκολίες ώστε να καταφέρει να πείσει όλους τους εγχώριους και περιφερειακούς παράγοντες να υποστηρίξουν το όραμά της. Στο εσωτερικό του Λιβάνου, θα είναι δύσκολο να θεσπίσει μεταρρυθμίσεις με την ίδια πολιτική τάξη, της οποίας η ανικανότητα να διαχειριστεί ή να επιλύσει κρίσεις, επί δύο δεκαετίες, έφερε τη χώρα

στο χείλος της οικονομικής κατάρρευσης. Ειδικά η θέση της Χεζμπολάχ θα είναι δύσκολο να διαφοροποιηθεί, χάρη στο οπλοστάσιο που διαθέτει και την ευρεία σιιτική της βάση, παρά τις αυξανόμενες επικρίσεις από απροσδόκητες πλευρές.

Άλλες περιφερειακές δυνάμεις, όπως τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα και κυρίως η Τουρκία, επιδιώκουν να διευρύνουν το ρόλο και την επιρροή τους στην περιοχή. Και ενώ τα ΗΑΕ μπορεί να δείχνουν μια πιο ανεκτική και ελαστική διάθεση απέναντι στο όραμα της γαλλικής ηγεσίας, η Τουρκία, η οποία θεωρείται και ο μεγάλος αντίπαλος στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου, μπορεί να προσπαθήσει να αποδυναμώσει τη Γαλλία, δημιουργώντας συμμαχίες στο Λίβανο, προκειμένου να αποκτήσει πιο σταθερά ερείσματα στην ανατολική Μεσόγειο, αλλά και στη Μέση Ανατολή.

Επίμετρο

Η Γαλλία ανέκαθεν επιδίωκε την ισχυροποίηση του ρόλου της τόσο στη Διεθνή σκακιέρα όσο και στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η εσωτερική ενδυνάμωση και η προαγωγή των εθνικών οικονομικών της συμφερόντων και σκοπών στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου και ειδικότερα στον Λίβανο αποτελούσε και πάντα θα αποτελεί μία ιδιαίτερη προτεραιότητα για τη Γαλλία.

Η επεκτατική πολιτική της Τουρκίας, τόσο προς τη Λιβύη όσο και προς την Ανατολική Μεσόγειο, οδήγησε την Γαλλία σε ισχυροποίηση των ήδη υπαρχόντων δεσμών με χώρες εντός και εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης, εκμεταλλεζόμενη κατά κάποιο τρόπο τους εσφαλμένους χειρισμούς προηγούμενων προεδριών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε πολιτικό και οικονομικό επίπεδο, προκαλώντας τη δυσφορία ορισμένων κρατών μελών της, αλλά κυρίως του Ευρωπαϊκού Νότου.

Επιπρόσθετα, οι παρελθούσες σχέσεις της Γαλλίας με τις χώρες της Βόρειας Αφρικής, της Μέσης Ανατολής και της Ανατολικής Μεσογείου και τα φλέγοντα ζητήματα ενεργειακής πολιτικής θα συνεχίσουν να καθορίζουν σε ύψιστο βαθμό τις αποφάσεις της εν λόγω χώρας, στο πεδίο της εξωτερικής της πολιτικής στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου και της Μέσης Ανατολής, έχοντας ως προπύργιο το κράτος του Λιβάνου.

Προς αυτή την κατεύθυνση, η Γαλλία, προέβη στην ανάπτυξη και διενέργεια των πολιτικών εκείνων, που ανέκαθεν επιδίωκε και οι οποίες θα την αναδείξουν και θα την κατοχυρώσουν, ως ισχυρό δρώντα στο Διεθνές Σύστημα, κυρίαρχη ηγέτιδα δύναμη της

Ευρωπαϊκής Ένωσης και θα συντελέσουν στην καθιέρωση της εξακολουθητικά επιζητούμενης στο χρόνο, ενιαίας πολιτικής ασφαλείας, στη βάση των δημοκρατικών γαλλικών αρχών και επιδιώξεων.

Η ειδική σχέση της Γαλλίας με το Λίβανο, έχοντας τις ρίζες στα βάθη της ιστορίας, προσαρμοζόμενη κάθε φορά στις εκάστοτε ανάγκες της εποχής, έχει διανύσει ένα πολύ μεγάλο και δύσκολο δρόμο και θα συνεχίσει να διαδραματίζει το δικό της ρόλο, καθώς είναι βαθιά χαραγμένη στις συνειδήσεις τόσο των Γάλλων όσο και των Λιβανέζων πολιτών.

Πηγές – Βιβλιογραφία

Πηγές

α. Αρχεία

Η συμφωνία του Ταΐφ το 1989 (αγγλική έκδοση).

β. Νόμοι – Διαταγές – Κανονισμοί

Η 425/1978 Απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ.

Η 1701/2006 Απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ.

γ. Ιστοσελίδες

Central Intelligence Agency. <https://www.cia.gov/>.

State of Department. <https://www.state.gov/>.

European Commission. <https://ec.europa.eu/>.

European Parliament. <https://www.europarl.europa.eu/>.

France 24. <https://www.france24.com/>.

Foreign Policy. <https://foreignpolicy.com/>.

International Institute for Counter – Terrorism. <https://www.ict.org.il/>.

Middle East Political and Economic Institute. <https://mepei.com/>.

New York Times. <https://www.nytimes.com/>.

Security Council Report. <https://www.securitycouncilreport.org/>.

Transparency International. <https://www.transparency.org/>.

United Nations. <https://www.un.org/>.

Washington Post. <https://www.washingtonpost.com/>.

World Bank. <https://www.worldbank.org/>.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

α. Ελληνική

Ζιάκα, Α. (2004). *Το σιιτικό Ισλάμ: οι κοινωνικές και πολιτικές του προεκτάσεις στη Μέση Ανατολή*. Θεσσαλονίκη: Σφακιανάκη.

Ήφαιστος, Π. (2000). *Διπλωματία και Στρατηγική των Μεγάλων Ευρωπαϊκών Δυνάμεων Γαλλίας, Γερμανίας, Μεγάλης Βρετανίας*. Αθήνα: Ποιότητα.

β. Ξενόγλωσση

Arbid, W. (2003). *France - Liban, une nécessaire entente cordiale In Méditerranée*. Paris: L'Harmattan.

Barnea, N. (2006). *Israel vs. Hezbollah*. Foreign Policy.

Bloom, C. (2008). *The classification of Hezbollah in both international and non-international armed conflicts*. Annual Survey of International and Comparative Law.

Bregman, A. (2016). *Israel's Wars: A History Since 1947*. London: Routledge.

Chehdan-Kalifé, M. (1983). *Les relations entre la France et le Liban (1958-1978)*. Paris: Presses Universitaires de France.

Chester, W. J. (1979). *Louis IX and the Challenge of the Crusade: A Study in Rulership*. New York: Princeton University Press.

Deudney, D. (2011). *Anarchy and violence interdependence*. London: Routledge.

Daguzan, J. F. (2009). *France's Mediterranean Policy: Between Myths and Strategy*. London: Journal of Contemporary European Studies.

El-Khazen, F. (2000). *The Breakdown of the State in Lebanon, 1967-1976*. Cambridge: Harvard University Press.

Hazran, Y. (2013). *The Druze Community and the Lebanese State: Between Confrontation and Reconciliation*, London: Routledge,

Harris, W. (2012). *Λίβανος: Μια ιστορία, 600 – 2011*. Oxford: University Press.

Khadduri, M. (1944). *The Franco – Lebanese Dispute and the Crisis of November 1943*. Cambridge: University Press.

Masters, B. (2013). *Οι Άραβες της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, 1516–1918: Μια Κοινωνική και Πολιτιστική Ιστορία*. Cambridge: University Press.

Nohlen D. & Grotz F. & Hartmann, C. (2001). *Elections in Asia: A data handbook, Volume I*.

O' Ballance, E. (1998). *Civil War in Lebanon, 1975-92*. New York: Palgrave.

Sadaka, G. (1986). *La Diplomatie Assassinée: La France dans la guerre du Liban, 1975-1985*. Beirut: Libania.

Shaw, I. (2000). Η ιστορία της Αρχαίας Αιγύπτου. Oxford: University Press. Π. 481 . ISBN 978-0-19-815034-3, ανακτήθηκε την 11 Μαρ 2022.

Stokes, J. (2009). *Εγκυκλοπαίδεια των Λαών της Αφρικής και της Μέσης Ανατολής*. Αρχείο Πληροφοριών: Π. 406. ISBN 978-0-8160-7158-6, ανακτήθηκε την 11 Μαρ 2022.

Talar, C. J. T. (2007). *U.S. Catholic Historian*. New York: Catholic University of America Press.

Traboulsi, F. (2012). *A History of Modern Lebanon*. London: Pluto Press.

Wæver, O. (2009). *Waltz's Theory of Theory*. International Relations.

Wright, R. (2008). *Dreams and Shadows: The Future of the Middle East*. New York: Penguin Press.

(ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ)

Παράρτημα Α

Η Ρητή «Γαλλική Εντολή» της Κοινωνίας των Εθνών

OFFICIAL DOCUMENTS

177

FRENCH MANDATE FOR SYRIA AND THE LEBANON¹

The Council of the League of Nations:

Whereas the Principal Allied Powers have agreed that the territory of Syria and the Lebanon, which formerly belonged to the Turkish Empire shall, within such boundaries as may be fixed by the said Powers, be entrusted to a Mandatory charged with the duty of rendering administrative advice and assistance to the population, in accordance with the provisions of Article 22 (paragraph 4) of the Covenant of the League of Nations; and

Whereas the Principal Allied Powers have decided that the mandate for the territory referred to above should be conferred on the Government of the French Republic, which has accepted it; and

Whereas the terms of this mandate, which are defined in the articles below, have also been accepted by the Government of the French Republic and submitted to the Council of the League for approval; and

Whereas the Government of the French Republic has undertaken to exercise this mandate on behalf of the League of Nations, in conformity with the following provisions; and

Whereas by the aforementioned Article 22 (paragraph 8), it is provided that the degree of authority, control or administration to be exercised by the Mandatory, not having been previously agreed upon by the members of the League, shall be explicitly defined by the Council of the League of Nations;

Confirming the said mandate, defines its terms as follows:

ARTICLE 1

The Mandatory shall frame, within a period of three years from the coming into force of this mandate, an organic law for Syria and the Lebanon.

This organic law shall be framed in agreement with the native authorities and shall take into account the rights, interests, and wishes of all the population inhabiting the said territory. The Mandatory shall further enact measures to facilitate the progressive development of Syria and the Lebanon as independent states. Pending the coming into effect of the organic law, the Government of Syria and the Lebanon shall be conducted in accordance with the spirit of this mandate.

The Mandatory shall, as far as circumstances permit, encourage local autonomy.

ARTICLE 2

The Mandatory may maintain its troops in the said territory for its defence. It shall further be empowered, until the entry into force of the organic law and the reestablishment of public security, to organize such local militia as may be necessary for the defence of the territory, and to employ this militia for defence and also for the maintenance of order. These

¹ *League of Nations Official Journal*, Aug. 1922, p. 1013. See declaration giving condition of approval of the mandates for Palestine and Syria, *infra*, p. 193.

local forces may only be recruited from the inhabitants of the said territory.

The said militia shall thereafter be under the local authorities, subject to the authority and the control which the Mandatory shall retain over these forces. It shall not be used for purposes other than those above specified save with the consent of the Mandatory.

Nothing shall preclude Syria and the Lebanon from contributing to the cost of the maintenance of the forces of the Mandatory stationed in the territory.

The Mandatory shall at all times possess the right to make use of the ports, railways and means of communication of Syria and the Lebanon for the passage of its troops and of all materials, supplies and fuel.

ARTICLE 3

The Mandatory shall be entrusted with the exclusive control of the foreign relations of Syria and the Lebanon and with the right to issue exequaturs to the consuls appointed by foreign Powers. Nationals of Syria and the Lebanon living outside the limits of the territory shall be under the diplomatic and consular protection of the Mandatory.

ARTICLE 4

The Mandatory shall be responsible for seeing that no part of the territory of Syria and the Lebanon is ceded or leased or in any way placed under the control of a foreign Power.

ARTICLE 5

The privileges and immunities of foreigners, including the benefits of consular jurisdiction and protection as formerly enjoyed by capitulation or usage in the Ottoman Empire, shall not be applicable in Syria and the Lebanon. Foreign consular tribunals shall, however, continue to perform their duties until the coming into force of the new legal organization provided for in Article 6.

Unless the Powers whose nationals enjoyed the aforementioned privileges and immunities on August 1, 1914, shall have previously renounced the right to their reestablishment, or shall have agreed to their non-application during a specified period, these privileges and immunities shall at the expiration of the mandate be immediately reestablished in their entirety or with such modifications as may have been agreed upon between the Powers concerned.

ARTICLE 6

The Mandatory shall establish in Syria and the Lebanon a judicial system which shall assure to natives as well as to foreigners a complete guarantee of their rights.

Respect for the personal status of the various peoples and for their religious interests shall be fully guaranteed. In particular, the control and

administration of Wakfs shall be exercised in complete accordance with religious law and the dispositions of the founders.

ARTICLE 7

Pending the conclusion of special extradition agreements, the extradition treaties at present in force between foreign Powers and the Mandatory shall apply within the territory of Syria and the Lebanon.

ARTICLE 8

The Mandatory shall ensure to all complete freedom of conscience and the free exercise of all forms of worship which are consonant with public order and morality. No discrimination of any kind shall be made between the inhabitants of Syria and the Lebanon on the ground of differences in race, religion or language.

The Mandatory shall encourage public instruction, which shall be given through the medium of the native languages in use in the territory of Syria and the Lebanon.

The right of each community to maintain its own schools for the instruction and education of its own members in its own language, while conforming to such educational requirements of a general nature as the administration may impose, shall not be denied or impaired.

ARTICLE 9

The Mandatory shall refrain from all interference in the administration of the Councils of management (*Conseils de fabrique*) or in the management of religious communities and sacred shrines belonging to the various religions, the immunity of which has been expressly guaranteed.

ARTICLE 10

The supervision exercised by the Mandatory over the religious missions in Syria and the Lebanon shall be limited to the maintenance of public order and good government; the activities of these religious missions shall in no way be restricted, nor shall their members be subjected to any restrictive measures on the ground of nationality, provided that their activities are confined to the domain of religion.

The religious missions may also concern themselves with education and relief, subject to the general right of regulation and control by the Mandatory or of the local government, in regard to education, public instruction and charitable relief.

ARTICLE 11

The Mandatory shall see that there is no discrimination in Syria or the Lebanon against the nationals, including societies and associations, of any state member of the League of Nations as compared with its own nationals,

including societies and associations, or with the nationals of any other foreign state in matters concerning taxation or commerce, the exercise of professions or industries, or navigation, or in the treatment of ships or aircraft. Similarly, there shall be no discrimination in Syria or the Lebanon against goods originating in or destined for any of the said states; there shall be freedom of transit, under equitable conditions, across the said territory.

Subject to the above, the Mandatory may impose or cause to be imposed by the local governments such taxes and customs duties as it may consider necessary. The Mandatory, or the local governments acting under its advice, may also conclude on grounds of contiguity any special customs arrangements with an adjoining country.

The Mandatory may take or cause to be taken, subject to the provisions of paragraph 1 of this article, such steps as it may think best to ensure the development of the natural resources of the said territory and to safeguard the interests of the local population.

Concessions for the development of these natural resources shall be granted without distinction of nationality between the nationals of all states members of the League of Nations, but on condition that they do not infringe upon the authority of the local government. Concessions in the nature of a general monopoly shall not be granted. This clause shall in no way limit the right of the Mandatory to create monopolies of a purely fiscal character in the interest of the territory of Syria and the Lebanon, and with a view to assuring to the territory the fiscal resources which would appear best adapted to the local needs, or, in certain cases, with a view to developing the natural resources either directly by the state or through an organization under its control, provided that this does not involve either directly or indirectly the creation of a monopoly of the natural resources in favor of the Mandatory or its nationals, nor involve any preferential treatment which would be incompatible with the economic, commercial and industrial equality guaranteed above.

ARTICLE 12

The Mandatory shall adhere, on behalf of Syria and the Lebanon, to any general international agreements already existing, or which may be concluded hereafter with the approval of the League of Nations, in respect of the following: the slave trade, the traffic in drugs, the traffic in arms and ammunition, commercial equality, freedom of transit and navigation, aerial navigation, postal, telegraphic or wireless communications, and measures for the protection of literature, art or industries.

ARTICLE 13

The Mandatory shall secure the adhesion of Syria and the Lebanon, so far as social, religious and other conditions permit, to such measures of common utility as may be adopted by the League of Nations for preventing and combating disease, including diseases of animals and plants.

ARTICLE 14

The Mandatory shall draw up and put into force within twelve months from this date a law of antiquities in conformity with the following provisions. This law shall ensure equality of treatment in the matter of excavations and archæological research to the nationals of all states members of the League of Nations.

(1) "Antiquity" means any construction or any product of human activity earlier than the year 1700 A.D.

(2) The law for the protection of antiquities shall proceed by encouragement rather than by threat.

Any person who, having discovered an antiquity without being furnished with the authorization referred to in paragraph 5, reports the same to an official of the competent department, shall be rewarded according to the value of the discovery.

(3) No antiquity may be disposed of except to the competent department, unless this department renounces the acquisition of any such antiquity.

No antiquity may leave the country without an export licence from the said department.

(4) Any person who maliciously or negligently destroys or damages an antiquity shall be liable to a penalty to be fixed.

(5) No clearing of ground or digging with the object of finding antiquities shall be permitted, under penalty of fine, except to persons authorized by the competent department.

(6) Equitable terms shall be fixed for expropriation, temporary or permanent, of lands which might be of historical or archæological interest.

(7) Authorization to excavate shall only be granted to persons who show sufficient guarantees of archæological experience. The Mandatory shall not, in granting these authorizations, act in such a way as to exclude scholars of any nation without good grounds.

(8) The proceeds of excavations may be divided between the excavator and the competent department in a proportion fixed by that department. If division seems impossible for scientific reasons, the excavator shall receive a fair indemnity in lieu of a part of the find.

ARTICLE 15

Upon the coming into force of the organic law referred to in Article 1, an arrangement shall be made between the Mandatory and the local governments for reimbursement by the latter of all expenses incurred by the Mandatory in organizing the administration, developing local resources, and carrying out permanent public works, of which the country retains the benefit. Such arrangement shall be communicated to the Council of the League of Nations.

ARTICLE 16

French and Arabic shall be the official languages of Syria and the Lebanon.

ARTICLE 17

The Mandatory shall make to the Council of the League of Nations an annual report to the satisfaction of the Council as to the measures taken during the year to carry out the provisions of this mandate. Copies of all laws and regulations promulgated during the year shall be attached to the said report.

ARTICLE 18

The consent of the Council of the League of Nations is required for any modification of the terms of this mandate.

ARTICLE 19

On the termination of the mandate, the Council of the League of Nations shall use its influence to safeguard for the future the fulfillment by the Government of Syria and the Lebanon of the financial obligations, including pensions and allowances, regularly assumed by the administration of Syria or of the Lebanon during the period of the mandate.

ARTICLE 20

The Mandatory agrees that if any dispute whatever should arise between the Mandatory and another member of the League of Nations relating to the interpretation or the application of the provisions of the mandate, such dispute, if it cannot be settled by negotiation, shall be submitted to the Permanent Court of International Justice provided for by Article 14 of the Covenant of the League of Nations.

The present instrument shall be deposited in original in the archives of the League of Nations and certified copies shall be forwarded by the Secretary-General of the League of Nations to all members of the League.

Done at London on the twenty-fourth day of July, one thousand nine hundred and twenty-two.

BRITISH MANDATE FOR TOGOLAND ¹

The Council of the League of Nations:

Whereas, by Article 119 of the treaty of peace with Germany signed at Versailles on June 28, 1919, Germany renounced in favor of the Principal Allied and Associated Powers all her rights over her oversea possessions, including therein Togoland; and

Whereas the Principal Allied and Associated Powers agreed that the

¹ *League of Nations Official Journal*, Aug. 1922, p. 880.

Παράρτημα Β
Η Συμφωνία του Ταΐφ

The Taif Agreement

This agreement, which ended the civil war in Lebanon, was negotiated in Ta'if, Saudi Arabia, in September 1989 and approved by the Lebanese parliament on 4 November 1989.

First, General Principles and Reforms:

I. General Principles

A. Lebanon is a sovereign, free, and independent country and a final homeland for all its citizens.

B. Lebanon is Arab in belonging and identity. It is an active and founding member of the Arab League and is committed to the league's charter. It is an active and founding member of the United Nations Organization and is committed to its charters. Lebanon is a member of the nonaligned movement. The state of Lebanon shall embody these principles in all areas and spheres, without exception.

C. Lebanon is a democratic parliamentary republic founded on respect for public liberties, especially the freedom of expression and belief, on social justice, and on equality in rights and duties among all citizens, without discrimination or preference.

D. The people are the source of authority. They are sovereign and they shall exercise their sovereignty through the constitutional institutions.

E. The economic system is a free system that guarantees individual initiative and private ownership.

F. Culturally, socially, and economically-balanced development is a mainstay of the state's unity and of the system's stability.

G. Efforts (will be made) to achieve comprehensive social justice through fiscal, economic, and social reform.

H. Lebanon's soil is united and it belongs to all the Lebanese. Every Lebanese is entitled to live in and enjoy any part of the country under the supremacy of the law. The people may not be categorized on the basis of any affiliation whatsoever and there shall be no fragmentation, no partition, and no repatriation [of Palestinians in Lebanon].

I. No authority violating the common co-existence charter shall be legitimate

II. Political Reforms

A. Chamber of Deputies:

The Chamber of Deputies is the legislative authority which exercises full control over government policy and activities.

1. The Chamber spokesman and his deputy shall be elected for the duration of the chamber's term.

2. In the first session, two years after it elects its speaker and deputy speaker, the chamber may vote only once to withdraw confidence from its speaker or deputy speaker with a 2/3 majority of its members and in accordance with a petition submitted by at least 10 deputies. In case confidence is withdrawn, the chamber shall convene immediately to fill the vacant post.

3. No urgent bill presented to the Chamber of Deputies may be issued unless it is included in the agenda of a public session and read in such a session, and unless the grace period stipulated by the constitution passes without a resolution on such a bill with the approval of the cabinet.

4. The electoral district shall be the governorate.

5. Until the Chamber of Deputies passes an election law free of sectarian restriction, the parliamentary seats shall be divided according to the following bases:

a. Equally between Christians and Muslims.

b. Proportionately between the denominations of each sect.

c. Proportionately between the districts.

6. The number of members of the Chamber of Deputies shall be increased to 108, shared equally between Christians and Muslims. As for the districts created on the basis of this document and the districts whose seats became vacant prior to the proclamation of this document, their seats shall be filled only once on an emergency basis through appointment by the national accord government that is planned to be formed.

7. With the election of the first Chamber of Deputies on a national, not sectarian, basis, a senate shall be formed and all the spiritual families shall be represented in it. The senate powers shall be confined to crucial issues.

B. President of Republic:

The president of republic is the head of the state and a symbol of the country's unity. He shall contribute to enhancing the constitution and to preserving Lebanon's independence, unity, and territorial integrity in accordance with the provisions of the constitution. He is the supreme commander of the armed forces which are subject to the power of the cabinet. The president shall exercise the following powers:

- 1.** Head the cabinet [meeting] whenever he wishes, but without voting.
- 2.** Head the Supreme Defense Council.
- 3.** Issues decrees and demand their publication. He shall also be entitled to ask the cabinet to reconsider any resolution it makes within 15 days of the date of deposition of the resolution with the presidential office. Should the cabinet insist on the adopted resolution, or should the grace period pass without issuing and returning the decree, the decree of the resolution shall be valid and must be published.

- 4.** Promulgate laws in accordance with the grace period stipulated by the constitution and demand their publication upon ratification by the Chamber of Deputies. After notifying the cabinet, the president may also request reexamination of the laws within the grace periods provided by the constitution, and in accordance with the articles of the constitution. In case the laws are not issued or returned before the end of the grace periods, they shall be valid by law and they must be published.

- 5.** Refer the bills presented to him by the Chamber of Deputies.

- 6.** Name the prime minister-designate in consultation with the Chamber of Deputies speaker on the basis of binding parliamentary consultation, the outcome of which the president shall officially familiarize the speaker on.

- 7.** Issue the decree appointing the prime minister independently.

- 8.** On agreement with the prime minister, issue the decree forming the cabinet.

- 9.** Issue decrees accepting the resignation of the cabinet or of cabinet ministers and decrees relieving them from their duties.

- 10.** Appoint ambassadors, accept the accreditation of ambassadors, and award state medals by decree.

- 11.** On agreement with the prime minister, negotiate on the conclusion and signing of international treaties which shall become valid only upon approval by the cabinet. The cabinet shall familiarize the Chamber of Deputies with such treaties

when the country's interest and state safety make such familiarization possible. As for treaties involving conditions concerning state finances, trade treaties, and other treaties which may not be abrogated annually, they may not be concluded without Chamber of Deputies' approval.

12. When the need arises, address messages to the Chamber of Deputies.

13. On agreement with the prime minister, summon the Chamber of Deputies to hold special sessions by decree.

14. The president of the republic is entitled to present to the cabinet any urgent issue beyond the agenda.

15. On agreement with the prime minister, call the cabinet to hold a special session whenever he deems it necessary.

16. Grant special pardon by decree.

17. In the performance of his duty, the president shall not be liable unless he violates the constitution or commits high treason.

C. Prime Minister:

The prime minister is the head of the government. He represents it and speaks in its name. He is responsible for implementing the general policy drafted by the cabinet. The prime minister shall exercise the following powers:

1. Head the cabinet.

2. Hold parliamentary consultations to form the cabinet and co-sign with the president the decree forming it. The cabinet shall submit its cabinet statement to the Chamber of Deputies for a vote of confidence within 30 days [of its formation]. The cabinet may not exercise its powers before gaining the confidence, after its resignation, or when it is considered retired, except within the narrow sense of disposing of affairs.

3. Present the government's general policy to the Chamber of Deputies.

4. Sign all decrees, except for decrees naming the prime minister and decrees accepting cabinet resignation or considering it retired.

5. Sign the decree calling for a special session and decrees issuing laws and requesting the reexamination of laws.

6. Summon the cabinet to meet, draft its agenda, familiarize the president of the republic in advance with the issues included in the agenda and with the urgent issues to be discussed, and sign the usual session minutes.

7. Observe the activities of the public departments and institutions; coordinate between the ministers, and issue general instructions to ensure the smooth progress of work.

8. Hold working sessions with the state agencies concerned in the presence of the minister concerned.

9. By law, act as the Supreme Defense Council's deputy chairman.

D. Cabinet:

The executive power shall be vested in the Cabinet. The following are among the powers exercised by it:

1. Set the general policy of the State in all domains, draws up draft bills and decrees, and takes the necessary decisions for its implementation.

2. Watch over the implementation of laws and regulations and supervise the activities of all the state agencies without exception, including the civilian, military, and security departments and institutions.

3. The cabinet is the authority which controls the armed forces.

4. Appoint, dismiss, and accept the resignation of state employees in accordance with the law.

5. It has the right to dissolve the Chamber of Deputies at the request of the president of the republic if the chamber refuses to meet throughout an ordinary or a special session lasting no less than one month, even though it is summoned twice consecutively, or if the chamber sends back the budget in its entirety with the purpose of paralyzing the government. This right may not be exercised again for the same reasons which called for dissolving the chamber in the first instance.

6. When the president of the republic is present, he heads cabinet sessions. The cabinet shall meet periodically at special headquarters. The legal quorum for a cabinet meeting is 2/3 the cabinet members. The cabinet shall adopt its resolutions by consent. If impossible, then by vote. The resolutions shall be adopted by a majority of the members present. As for major issues, they require the approval of 2/3 the cabinet members. The following shall be considered major issues: The state of emergency and its abolition, war and peace, general mobilization, international agreements and treaties, the state's general budget, comprehensive and long-term development plans, the appointment of top-level civil servants or their equivalent, reexamination of the

administrative division, dissolving the Chamber of Deputies, the election law, the citizenship law, the personal status laws, and the dismissal of cabinet ministers.

E. Minister:

The minister's powers shall be reinforced in a manner compatible with the government's general policy and with the principle of collective responsibility. A minister shall not be relieved from his position unless by cabinet decree or unless the Chamber of Deputies withdraws its confidence from him individually

F. Cabinet Resignation:

Considering Cabinet Retired, and Dismissal of Ministers:

1. The cabinet shall be considered retired in the following cases:
  - a. If its chairman resigns.
  - b. If it loses more than 1/3 of its members as determined by the decree forming it.
  - c. If its chairman dies.
  - d. At the beginning of a president's term.
  - e. At the beginning of the Chamber of Deputies' term.
  - f. When the Chamber of Deputies withdraws its confidence from it on an initiative by the chamber itself and on the basis of a vote of confidence.
2. A minister shall be relieved by a decree signed by the president of the republic and the prime minister, with cabinet approval.
3. When the cabinet resigns or is considered retired, the Chamber of Deputies shall, by law, be considered to be convened in a special session until a new cabinet is formed. A vote-of-confidence session shall follow.

G. Abolition of Political Sectarianism:

Abolishing political sectarianism is a fundamental national objective. To achieve it, it is required that efforts be made in accordance with a phased plan. The Chamber of Deputies election the basis of equal sharing by Christians and Muslims shall adopt the proper measures to achieve this objective and to form a national council which is headed by the president of the republic and which includes, in addition to the prime minister and the Chamber of Deputies speaker, political, intellectual, and social notables. The council's task will be to examine and propose the means capable of

abolishing sectarianism, to present them to the Chamber of Deputies and the cabinet, and to observe implementation of the phased plan. The following shall be done in the interim period:

1. Abolish the sectarian representation base and rely on capability and specialization in public jobs, the judiciary, the military, security, public, and joint institutions, and in the independent agencies in accordance with the dictates of national accord, excluding the top-level jobs and equivalent jobs which shall be shared equally by Christians and Muslims without allocating any particular job to any sect.

2. Abolish the mention of sect and denomination on the identity card.

III. Other Reforms

A. Administrative Decentralism:

1. The State of Lebanon shall be a single and united state with a strong central authority.

2. The powers of the governors and district administrative officers shall be expanded and all state administrations shall be represented in the administrative provinces at the highest level possible so as to facilitate serving the citizens and meeting their needs locally.

3. The administrative division shall be recognized in a manner that emphasizes national fusion within the framework of preserving common coexistence and unity of the soil, people, and institutions.

4. Expanded administrative decentralization shall be adopted at the level of the smaller administrative units [district and smaller units] through the election of a council, headed by the district officer, in every district, to ensure local participation.

5. A comprehensive and unified development plan capable of developing the provinces economically and socially shall be adopted and the resources of the municipalities, unified municipalities, and municipal unions shall be reinforced with the necessary financial resources.

B. Courts:

To guarantee that all officials and citizens are subject to the supremacy of the law and to insure harmony between the action of the legislative and executive authorities on the one hand, and the givens of common coexistence and the basic rights of the Lebanese as stipulated in the constitution on the other hand:

1. The higher council which is stipulated by the constitution and whose task it is to try presidents and ministers shall be formed. A special law on the rules of trial before this council shall be promulgated.

2. A constitutional council shall be created to interpret the constitution, to observe the constitutionality of the laws, and to settle disputes and contests emanating from presidential and parliamentary elections.

3. The following authorities shall be entitled to revise the constitutional council in matters pertaining to interpreting the constitution and observing the constitutionality of the laws:

- a. The president of the republic.
- b. The Chamber of Deputies speaker.
- c. The prime minister.
- d. A certain percentage of members of the Chamber of Deputies.

To ensure the principle of harmony between religion and state, the heads of the Lebanese sects may revise the constitutional council in matters pertaining to:

1. Personal status affairs.
2. Freedom of religion and the practice of religious rites.
3. Freedom of religious education.

To ensure the judiciary's independence, a certain number of the Higher Judiciary Council shall be elected by the judiciary body.

C. Parliamentary Election Law:

Parliamentary elections shall be held in accordance with a new law on the basis of provinces and in the light of rules that guarantee common coexistence between the Lebanese, and that ensure the sound and efficient political representation of all the people's factions and generations. This shall be done after reviewing the administrative division within the context of unity of the people, the land, and the institutions.

D. Creation of a socioeconomic council for development:

A socioeconomic council shall be created to insure that representatives of the various sectors participate in drafting the state's socioeconomic policy and providing advice and proposals.

F. Education:

1. Education shall be provided to all and shall be made obligatory for the elementary stage at least.

2. The freedom of education shall be emphasized in accordance with general laws and regulations.

3. Private education shall be protected and state control over private schools and textbooks shall be strengthened.

4. Official, vocational, and technological education shall be reformed, strengthened, and developed in a manner that meets the country's development and reconstruction needs. The conditions of the Lebanese University shall be reformed and aid shall be provided to the university, especially to its technical colleges.

5. The curricula shall be reviewed and developed in a manner that strengthens national belonging, fusion, spiritual and cultural openness, and that unifies textbooks on the subjects of history and national education.

G. Information:

All the information media shall be reorganized under the canopy of the law and within the framework of responsible liberties that serve the cautious tendencies and the objective of ending the state of war.

Second, spreading the sovereignty of the State of Lebanon over all Lebanese territories:

Considering that all Lebanese factions have agreed to the establishment of a strong state founded on the basis of national accord, the national accord government shall draft a detailed one-year plan whose objective is to spread the sovereignty of the State of Lebanon over all Lebanese territories gradually with the state's own forces. The broad lines of the plan shall be as follows:

1. Disbanding of all Lebanese and non-Lebanese militias shall be announced. The militias' weapons shall be delivered to the State of Lebanon within a period of 6 months, beginning with the approval of the national accord charter. The president of the republic shall be elected. A national accord cabinet shall be formed, and the political reforms shall be approved constitutionally.

2. The internal security forces shall be strengthened through:

a. Opening the door of voluntarism to all the Lebanese without exception, beginning the training of volunteers centrally, distributing the volunteers to the units in the governorates, and subjecting them to organized periodic training courses.

b. Strengthening the security agency to insure control over the entry and departure of individuals into and out of the country by land, air, and sea.

3. Strengthening the armed forces:

a. The fundamental task of the armed forces is to defend the homeland, and if necessary, protect public order when the danger exceeds the capability of the internal security forces to deal with such a danger on their own.

b. The armed forces shall be used to support the internal security forces in preserving security under conditions determined by the cabinet.

c. The armed forces shall be unified, prepared, and trained in order that they may be able to shoulder their national responsibilities in confronting Israeli aggression.

d. When the internal security forces become ready to assume their security tasks, the armed forces shall return to their barracks.

e. The armed forces intelligence shall be reorganized to serve military objectives exclusively.

4. The problem of the Lebanese evacuees shall be solved fundamentally, and the right of every Lebanese evicted since 1975 to return to the place from which he was evicted shall be established. Legislation to guarantee this right and to insure the means of reconstruction shall be issued. Considering that the objective of the State of Lebanon is to spread its authority over all the Lebanese territories through its own forces, represented primarily by the internal security forces, and in view of the fraternal relations binding Syria to Lebanon, the Syrian forces shall thankfully assist the forces of the legitimate Lebanese government to spread the authority of the State of Lebanon within a set period of no more than 2 years, beginning with ratification of the national

accord charter, election of the president of the republic, formation of the national accord cabinet, and approval of the political reforms constitutionally. At the end of this period, the two governments -- the Syrian Government and the Lebanese National Accord Government -- shall decide to redeploy the Syrian forces in Al-Biq'a area from Dahr al-Baydar to the Hammana-al-Mudayrij-'Ayn Darah line, and if necessary, at other points to be determined by a joint Lebanese-Syrian military committee. An agreement shall also be concluded by the two governments to determine the strength and duration of the presence of Syrian forces in the above-mentioned area and to define these forces' relationship with the Lebanese state authorities where the forces exist. The Arab Tripartite Committee is prepared to assist the two states, if they so wish, to develop this agreement.

Third, liberating Lebanon from the Israeli occupation:

Regaining state authority over the territories extending to the internationally-recognized Lebanese borders requires the following:

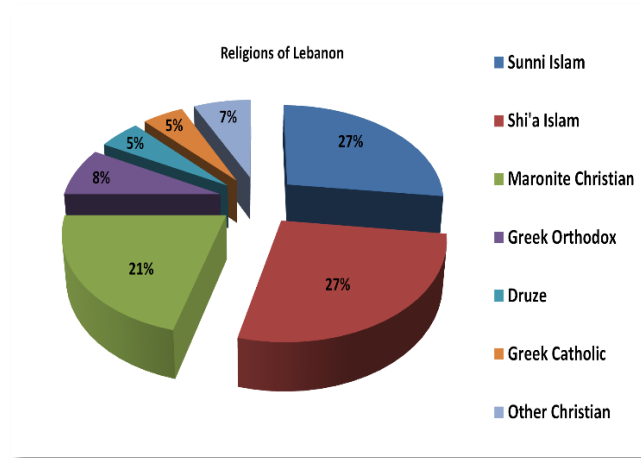
- A.** Efforts to implement resolution 425 and the other UN Security Council resolutions calling for fully eliminating the Israeli occupation.
- B.** Adherence to the truce agreement concluded on 23 March 1949.
- C.** Taking all the steps necessary to liberate all Lebanese territories from the Israeli occupation, to spread state sovereignty over all the territories, and to deploy the Lebanese army in the border area adjacent to Israel; and making efforts to reinforce the presence of the UN forces in South Lebanon to insure the Israeli withdrawal and to provide the opportunity for the return of security and stability to the border area.

Fourth, Lebanese-Syrian Relations:

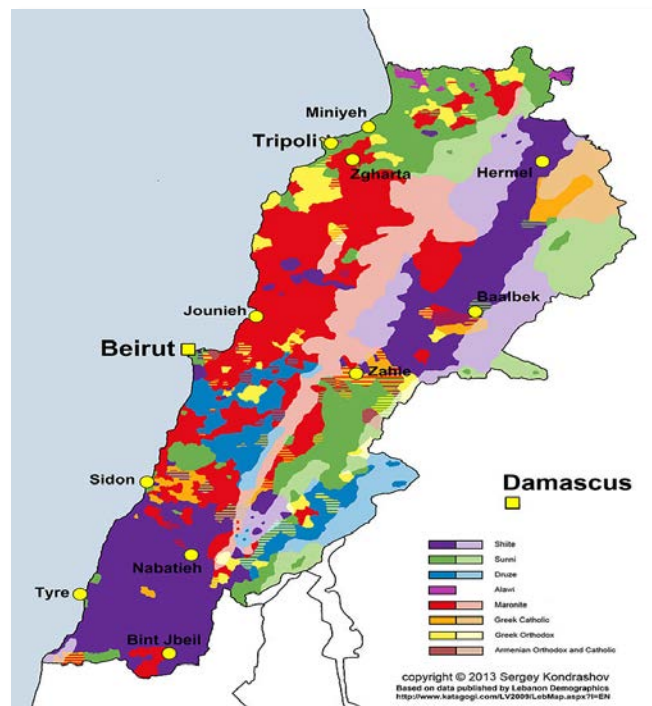
Lebanon, with its Arab identity, is tied to all the Arab countries by true fraternal relations. Between Lebanon and Syria there is a special relationship that derives its strength from the roots of blood relationships, history, and joint fraternal interests. This is the concept on which the two countries' coordination and cooperation is founded, and which will be embodied by the agreements between the two countries in all areas, in a manner that accomplishes the two fraternal countries' interests within the framework of the sovereignty and independence of each of them. Therefore, and because strengthening the bases of security creates the climate needed to develop these bonds, Lebanon should not be allowed to constitute a source of threat to Syria's security, and

Syria should not be allowed to constitute a source of threat to Lebanon's security under any circumstances. Consequently, Lebanon should not allow itself to become a pathway or a base for any force, state, or organization seeking to undermine its security or Syria's security. Syria, which is eager for Lebanon's security, independence, and unity and for harmony among its citizens, should not permit any act that poses a threat to Lebanon's security, independence, and sovereignty.

Παράρτημα Γ Σχεδιαγράμματα – Χάρτες

Εικόνα 1: Η Πληθυσμιακή κατανομή των θρησκευτικών ομάδων του Λιβάνου.

Εικόνα 2: Η εδαφική κατανομή των θρησκευτικών ομάδων του Λιβάνου.

Εικόνα 3: Η Αιγυπτιακή περίοδος στο Λίβανο.

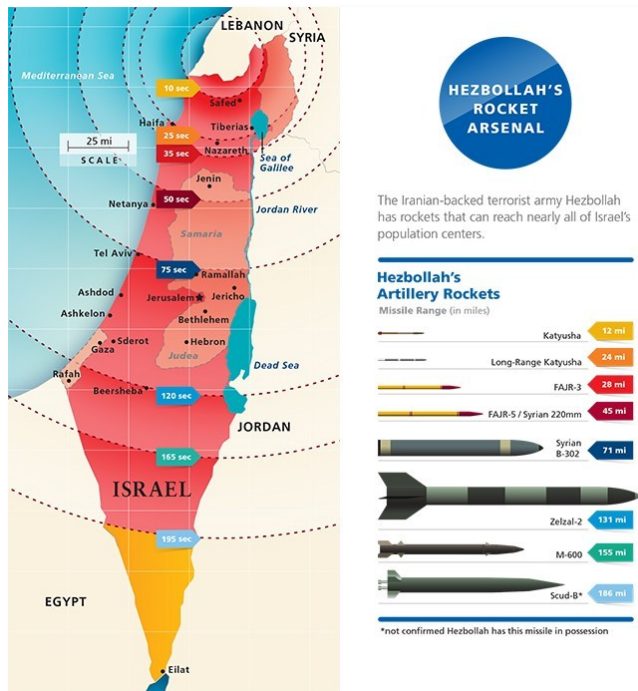
Εικόνα 4: Η Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία.

Εικόνα 5: Η σημαία του Μεγάλου Λιβάνου.

Εικόνα 6: Ο χάρτης του Μεγάλου Λιβάνου.

Εικόνα 7: Το οπλοστάσιο της Χεζμπολάχ.